

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 21 februari 1914 kl. 2 e. m.

Utlåtande, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

A. **Det civila pensionsväsendet.**

1:o) Uti den till riksdagen den 14 januari innevarande år avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t i första punkten under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till civila tjänst innehavare med 450,000 kronor till 1,550,000 kronor.

*Ang.
pensionering
av civila
tjänst inne-
havare.
[1.]*

Utredningen i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1914 (10 h. t. sid. 2).

Utskottet har icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må höja det under tionde huvudtiteln å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till pensionering av civila tjänst innehavare med 450,000 kronor till 1,550,000 kronor.

Ang.
förbättring
av pensione-
ringen från
handels-
flottans
pensions-
anstalt.
[2 och 3.]

2:o) I punkterna 2 och 3 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1915 under riksstatsens tionde huvudtitel bevilja dels till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag å 31,000 kronor, dels ock till förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt ett anslag å 31,000 kronor.

Beträffande de till stöd för denna framställning anförda skäl får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1914 (10 h. t. sid. 3).

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts ifråga-
varande framställning, hemställer,

att riksdagen må å extra stat för år 1915 under riksstatsens tionde huvudtitel bevilja dels till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag å 31,000 kronor, dels ock till förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt ett anslag å 31,000 kronor.

Ang.
understöd åt
vissa äldre
behövande,
med låg pen-
sion avgångna
folkskollärare.
[4.]

3:o) I punkt 4 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels medgiva, att enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, äldre behövande folkskollärare och folkskollärarinnor, vilka före år 1907 erhållit avsked med pension från folkskollärarnas pensionsinrättning, må för år 1915 tillerkännas understöd till så stort belopp, att detsamma tillsammans med pensionsbeloppet uppgår till 600 kronor, dels ock för ändamålet anvisa under tionde huvudtiteln för år 1915 ett extra anslag av 36,637 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet över ecklesia-
stikärenden den 31 december 1913 (10 h. t. sid. 23).

Utskottet har icke funnit något att erinra mot ifrågavarande fram-
ställning och hemställer förty,

att riksdagen må dels medgiva, att enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämp-
ligt meddela, äldre behövande folkskollärare och folk-
skollärarinnor, vilka före år 1907 erhållit avsked med
pension från folkskollärarnas pensionsinrättning, må

för år 1915 tillerkännas understöd till så stort belopp, att detsamma tillsammans med pensionsbeloppet uppgår till 600 kronor, dels ock för ändamålet anvisa under tionde huvudtiteln för år 1915 ett extra anslag av 36,637 kronor.

4:o) Uti punkt 5 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:ts förslagit riksdagen att för bestridande av de extra pensionsavgifter, vilka på grund av § 8 i reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning nu utgå eller till följd av de av 1906 och 1907 årens riksdagar beslutade ändrade bestämmelserna om delaktighetsbeloppen i nämnda inrättning komma att utgå, bevilja på extra stat för år 1915 under riksstatens tionde huvudtitel ett förslagsanslag å 104,000 kronor.

*Ang.
extra pensionsavgifter
till folkskollärarnas
pensionsinrättning.
[5.]*

Den i detta ärende förebragta utredningen återfinnes i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 31 december 1913 (10 h. t. sid. 24).

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må för bestridande av de extra pensionsavgifter, vilka på grund av § 8 i reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning nu utgå eller till följd av de av 1906 och 1907 årens riksdagar beslutade ändrade bestämmelserna om delaktighetsbeloppen i nämnda inrättning komma att utgå, bevilja på extra stat för år 1915 under riksstatens tionde huvudtitel ett förslagsanslag å 104,000 kronor.

5:o) I punkt 6 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:ts förslagit riksdagen medgiva, att läraren i slöjd vid Gävleborgs läns landstings sinnesslöanstalt i Höghammar vid Bollnäs *Per Edvard Moström* må, utan hinder därav att framställning om delaktighet för honom i folkskollärarnas änke- och pupillkassa icke skett inom stadgad tid, vinna dylik delaktighet, under villkor att Moström till kassan erlägger behöriga pensionsavgifter för tiden från och med år 1912.

*Ang.
delaktighet i
folkskollärarnas
änke- och
pupillkassa
för P. E.
Moström.
[6.]*

Beträffande de till stöd för denna framställning anförda skälen får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 19 december 1913 (10 h. t. sid. 57).

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att läraren i slöjd vid Gävleborgs läns landstings sinnesslöanstalt i Höghammar vid Bollnäs Per Edvard Moström må, utan hinder därav att framställning om delaktighet för honom i folkskollärarnas änke- och pupillkassa icke skett inom stadgad tid, vinna dylik delaktighet, under villkor att Moström till kassan erlägger behöriga pensionsavgifter för tiden från och med år 1912.

*Ang.
tillfälliga
understöd åt
pensionerade
kronojägare.
[7.]*

6:o) I punkt 7 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat under tionde huvudtiteln för år 1915 uppföra ett förslagsanslag av 3,400 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, under villkor att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter och antingen erhållit avsked med pension från allmänna indragningsstaten, till belopp, understigande kronor 500, eller ock under år 1908 erhållit avsked med avkortad pension från anslaget till pensionering av civila tjänst innehavare, samt att i avseende å understödets storlek iakttages, att detsamma jämte den utgående pensionen icke må tillsammans överstiga 500 kronor.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 19 december 1913 (10 h. t. sid. 60).

Utskottet, som icke haft något att erinra mot ifrågavarande förslag, får alltså hemställa,

att riksdagen må å extra stat under tionde huvudtiteln för år 1915 uppföra ett förslagsanslag av 3,400 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, under villkor att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter och antingen erhållit avsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp, understigande 500 kronor, eller ock under år 1908 erhållit avsked med avkortad pension från anslaget till pensionering av civila tjänst innehavare, samt att i avseende å understödets storlek iakttages, att detsamma jämte den utgående pensionen icke må tillsammans överstiga 500 kronor.

B. Det militära pensionsväsendet.

7:o) I punkterna 8 och 9 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, nu 121,452 kronor, med 738 kronor till 122,190 kronor, dels ock till förstärkande av det i 1914 års riksstat för samma ändamål uppförda anslag å extra stat för år 1915 anvisa ett belopp av 738 kronor.

*Ang.
bidrag till
pensionering
av änkor och
barn efter
befäl och
underbefäl
med vederlikar
vid armén,
m. m.*

Utredningen i detta ämne återfinnes i statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 19 december 1913 (10 h. t. sid. 62). [8 och 9.]

Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må dels höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, nu 121,452 kronor, med 738 kronor till 122,190 kronor, dels ock till förstärkande av det i 1914 års riksstat för samma ändamål uppförda anslag å extra stat för år 1915 anvisa ett belopp av 738 kronor.

8:o) I punkt 10 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1915 anvisa ett förslagsanslag av 3,300,000 kronor, att användas såväl till upprätthållande, av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att avstå de för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsavgifterna, som ock till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående.

*Ang.
extra anslag
till upprätt-
hållande av
arméns pen-
sionskassas
egen pensio-
nering med
fastställda
pensions-
belopp samt
till fyllnads-
pensioner.*

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 31 december 1913 (10 h. t. sid. 65). [10.]

Utskottet hemställer,

att riksdagen må under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1915 anvisa ett förslagsanslag

av 3,300,000 kronor att användas såväl till upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att avstå de för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsavgifterna, som ock till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående.

Ang.
understöd åt
avskedade
underofficerare och
vederlikar vid
armén.

[11.]

9:o) I punkt 11 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit, att riksdagen måtte under riksstatsens tionde huvudtitel å extra stat för år 1915 bevilja ett förslagsanslag av 22,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de av Kungl. Maj:t med 1907 års riksdag bestämda grunder.

Den i ärendet förebragta utredningen återfinnes i statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 19 december 1913 (10 h. t. sid. 67).

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må under riksstatsens tionde huvudtitel å extra stat för år 1915 bevilja ett förslagsanslag av 22,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de av Kungl. Maj:t med 1907 års riksdag bestämda grunder.

Ang.
förhöjning i
gratialen åt
avskedat
manskap.

[12.]

10:o) I punkt 12 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kan komma att avlätas i ämnet, beräkna en ökning av det å ordinarie stat uppförda anslaget till förhöjning i gratialen åt avskedat manskap, nu 294,000 kronor, med 500,000 kronor till 794,000 kronor.

Över denna framställning kommer utskottet framdeles att avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Ang.
tillfälligt
understöd åt
f. d. förråds-
vaktmästare.

[13.]

11:o) I punkt 13 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit, att riksdagen måtte under tionde huvudtiteln å extra stat för år 1915 anvisa ett anslag av 1,661 kronor för utdelande av tillfälligt under-

stöd åt f. d. förrådsvaktmästare under villkor: att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter, samt att understödet för envar bestämmes till sådant belopp, att det, jämte honom tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa, uppgår till trehundra kronor.

Beträffande den i ärendet framlagda utredningen får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 19 december 1913 (10 h. t. sid. 72).

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

12:o) I punkterna 14 och 15 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond, nu 26,100 kronor, med 200 kronor till 26,300 kronor, dels ock, till förstärkande av det i 1914 års riksstat för samma ändamål uppförda anslag, å extra stat för år 1915 anvisa ett belopp av 200 kronor. Ang.
förhöjning av
anslaget för
bidrag till
flottans pen-
sionskassas
gratialfond.
[14 o. 15.]

Den i ärendet förebragta utredningen återfinnes i statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 12 december 1913 (10 h. t. sid. 74).

Med biträdande av Kungl. Maj:ts föreliggande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må dels höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond, nu 26,100 kronor, med 200 kronor till 26,300 kronor, dels ock, till förstärkande av det i 1914 års riksstat för samma ändamål uppförda anslag, å extra stat för år 1915 anvisa ett belopp av 200 kronor.

13:o) I punkt 16 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att löjtnanten i kustartilleriets reserv *Erik Johan Hjalmar Andersson* må tillerkännas enahanda rätt till pension, som enligt nådiga kungörelsen den 27 juni 1902 angående antagning, utbildning och pensionering av reservbefäl för flottan tillkommer reservofficer vid flottan. Ang.
pension åt
löjtnanten i
kustartilleriets
reserv *E. J.
H. Andersson*.
[16.]

Utredningen i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 28 november 1913 (10 h. t. sid. 77).

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att löjtnanten i kustartilleriets reserv Erik Johan Hjalmar Andersson må tillerkännas enahanda rätt till pension, som enligt nådiga kungörelsen den 27 juni 1902 angående antagning, utbildning och pensionering av reservbefäl för flottan tillkommer reservofficer vid flottan.

Ang.
höjning av
förslagsanslaget till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap.

[17.]

14:o) I punkt 17 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit, att riksdagen måtte, i avvaktan på den proposition angående förbättring av pensioner åt avskedad manskap från marinen, Kungl. Maj:t må komma att till riksdagen avlåta, i det å ordinarie stat under tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap, nu 189,600 kronor, beräkna en förhöjning av 110,600 kronor och sålunda beräkna anslaget i dess helhet till 300,200 kronor.

Över denna framställning kommer utskottet att framdeles avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Ang.
pension till
förra båtsmännen A. F. Frilén m. fl.

[18.]

15:o) I punkt 18 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra båtsmännen vid Norrlands 2:a kompani nr 58 *Anders Frövall Frilén* och nr 136 *Johan Petter Bergström Näs* samt vid Norrlands 4:e kompani nr 102 *Erik Abraham Haller Nylander* må tilldelas pension såsom hade de tjänat i tjuguar från tjuguar års ålder räknat.

Utskottet, som i fråga om den i ärendet förebragta utredningen tillåter sig hänvisa till statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 21 november 1913 (10 h. t. sid. 83), får, med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts framställning, hemställa,

att riksdagen må medgiva, att förra båtsmännen vid Norrlands 2:a kompani nr 58 *Anders Frövall Frilén*

och nr 136 Johan Petter Bergström Näs samt vid Norrlands 4:e kompani nr 102 Erik Abraham Haller Nylander må tilldelas pension såsom hade de tjänat i tjugu år från tjugu års ålder räknat.

16:o) I punkt 19 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit, att riksdagen måtte å extra stat för år 1915 under tionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag av 22,200 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. förmän bland daglönare, sjukvaktare och övriga daglönare vid marinen, vilka pensionerats enligt bestämmelser, äldre än de, som meddelats genom nådiga kungörelsen den 25 november 1910, under villkor:

*Ang.
tillfälliga
understöd åt
f. d. daglönare
vid marinen.
[19.]*

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter, samt

att understödet bestämmes för den, som, utan att erhålla invalidunderhåll, i pension från flottans pensionskassa uppbär mindre än 200 kronor årligen, till det belopp, som erfordras för att understödet och pensionen tillsammans skola uppgå till 300 kronor, för den, som i sådan pension eller i dylik pension jämte invalidunderhåll åtnjuter tillhopa från och med 200 till och med 307 kronor årligen, till 100 kronor samt för den, som i sådan pension bekommer 400 kronor eller 500 kronor årligen, till 50 kronor.

Beträffande de till stöd för denna framställning anförda skäl får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 19 december 1913 (10 h. t. sid. 86).

Utskottet, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag hemställer,

att Kungl. Maj:ts framställning i ämnet må vinna riksdagens bifall.

17:o) I punkt 20 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit, att riksdagen måtte, i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag för lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna, Kungl. Maj:t må komma att avlåta till Riksdagen, såsom höjning i pensioneringskostnader m. m. för personalen vid lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna bland de extra anslagen under tionde huvudtiteln beräkna ett belopp av 185,000 kronor.

*Ang.
ökade utgifter
å pensions-
och indrag-
ningsstater
till följd av
ifrågasatt
lönerreglering
för personalen
vid lots- och
fyrinrätt-
ningen.
[20.]*

Bihang till riksdagens protokoll 1914. 8 saml. 5 häft. (Nr 6.)

Över denna framställning kommer utskottet framdeles att avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

C. Allmänna indragningsstaten.

I. Ang. justitiedepartementet.

Ang.
pension åt
f. d. predi-
kanten vid
tvångsarbets-
anstalten och
kronohäktet i
Norrköping
W. Arbin.
[21.]

18:o) I punkt 21 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. predikanten vid tvångsarbetsanstalten och kronohäktet i Norrköping *Wilhelm Arbin* må från och med år 1914 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 1,400 kronor, dock att, därest Arbin framdeles skulle erhålla anställning med avlöning av statsmedel, pensionen skall för den tid, anställningen varar, minskas i den mån den nya avlöningen, sammanlagd med pensionen, överstiger 3,500 kronor.

Till det i ärendet åberopade statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden den 31 december 1913 har departementschefen anfört följande.

Departements-
chefen.

»I en den 23 april 1913 avlåten skrivelse har fängvårdsstyrelsen hos Kungl. Maj:t hemställt om beredande av årligt understöd åt f. d. predikanten vid tvångsarbetsanstalten och kronohäktet i Norrköping *Wilhelm Arbin*.

Arbin är född den 6 april 1856. Sedan han prästvigts 1880 och därefter tjänstgjort inom Linköpings stift huvudsakligen såsom förordnad å prästerliga befattningar inom församlingarna, utnämndes han 1890 till komminister i Risinge församling. Där kvarblev han till 1896, då han den 20 april konstituerades och förordnades att från och med den 1 maj tills vidare vara predikant vid centralfängelset och kronohäktet i Norrköping. I denna befattning vid fängvårdsanstalterna i Norrköping, av vilka centralfängelset ombildats till tvångsarbetsanstalt för kvinnor, verkade Arbin till 1906. Från och med den 16 november 1906 åtnjöt han oavbruten tjänstledighet för sjukdom, tills han den 16 augusti 1909 på egen begäran erhöll avsked från befattningen, räknat från den 16 nästföljande september. Arbin är gift och har två barn, en 21-årig son och en 18-årig dotter.

Medan Arbin tjänstgjorde vid Norrköpingsfängelserna, uppbar han ett arvode av 2,000 kronor för år, vartill efter 5 års tjänst kom ett ålderstillägg å 500 kronor. Därjämte åtnjöt han hyresersättning med 900 kronor och vedanslag, beräknat efter upphandlingspriset för 15 kubikmeter björkved och 8 kubikmeter barrved, i följd varav hans årliga inkomst av tjänsten efter ålderstilläggets intjänande uppgick till över 3,500 kronor. Då en fjärdedel av arvodet jämte ålderstillägget utgjorde tjänstgöringspenningar, som han under tjänstledighet icke fick uppbära, frångick honom under berörda tid, då han av sjukdom var hindrad att sköta tjänsten, ett belopp av 625 kronor om året, så att hans tjänsteinkomst minskades till omkring 2,900 kronor.

De vid fängvården anställda prästerliga tjänstemännen hava ej pensionsrätt.

I en den 18 april 1913 dagtecknad skrivelse anhöll Arbins hustru Agda Arbin, född Holmberg, hos fängvårdsstyrelsen, att styrelsen ville ingå till Kungl. Maj:t med begäran om något understöd för hennes man, att årligen utgå till dess han möjligen bleve så återställd till hälsan, att han åter kunde försörja sig och sin familj. Om anledningen till denna anhållan meddelade hustru Arbin:

Mannens iråkade sjukdom hade orsakats av överansträngning. Då han begärt sitt entledigande ur fängvårdens tjänst, hade detta avgörande steg tagits under inflytande av samvetsbetänkligheter, i det att han ansett, att befattningen måste lida av att fortfarande uppehållas av vikarie. Härtill hade kommit, att enskild person lovat sörja för familjens uppehälle, till dess mannens hälsa åter tilläte honom att inträda i prästerlig tjänstgöring. Denne person hade emellertid själv råkat på obestånd, och från 1913 års början voro makarna Arbin i fullständig saknad av existensmedel. Själv vore hustru Arbin till följd av sjukdom urständsat att bidraga till makarnas uppehälle.

Särskilda, av professorn F. Lennmalm i april och maj 1913 utfärdade intyg innehålla, att Arbin, som sedan 7 år lidit och fortfarande lede av kronisk nervsjukdom, på grund därav icke kunde med något arbete bidraga till familjens underhåll, att han efter all sannolikhet icke vidare bleve arbetsför och att han icke själv kunde taga hand om vården av sina ekonomiska angelägenheter.

Hustru Arbins uppgifter om den huvudsakliga anledningen till mannens avskedstagande, om makarnas ekonomiska trångmål och om hennes egen oförmåga att bidraga till familjens försörjning bestyrkas i ett av kyrkoherden F. Hammarsten, kontraktsprosten Ch. Meurling och rotemannen C. E. Schröder avgivet intyg.

I sin skrivelse den 23 april 1913 har fängvårdsstyrelsen, med överlämnande av handlingarna i ärendet (utom det först i maj 1913 utfärdade läkarintyget, däri uttalanden gjorts angående Arbins framtida arbetsförhet), anfört följande:

I sin ansökan om entledigande hade Arbin anfört, att, då han efter nära tre års tjänstledighet ännu icke återvunnit hälsa och krafter, han trodde sig handla i enlighet med Guds vilja, när han avsåg sig predikantbefattningen, på det att tjänsten icke längre skulle behöva uppehållas genom vikarie utan skulle kunna besättas med ny ordinarie innehavare, som helt kunde ägna sig åt sin uppgift.

Enligt de av överläkaren vid Stockholms hospital, professorn Bror Gadelius utfärdade intyg, som varit fogade vid Arbins varje halvt år upprepade ansökningar om tjänstledighet, hade Arbin åren 1906—1907 genomgått ett svårare nervöst och psykiskt lidande med åtföljande kroppslig utmattning. När nu Arbin i anförda ordalag begärt sitt avsked, syntes han hava varit i mera eller mindre mån påverkad av detta sitt nedsatta psykiska tillstånd och näppeligen varit i stånd att överblicka de ödesdiga ekonomiska följderna för honom själv och familjen av det steg, han tagit. Då Arbin varit försedd med konstitutorial å predikanttjänsten, hade han nämligen tvivelsutan varit berättigad att under sin iråkade sjukdom allt fort kvarstå i befattningen med tillgodonjutande av den avlöning, gällande stat och lönevillkor anvisade.

Den föreliggande ansöknings funne styrelsen synnerligen behjärtansvärd. I den nödställda belägenhet, vari Arbin blivit försatt efter en fängvårdstjänstgöring, i vilken han ådagalagt framstående skicklighet, varmt nit och uppoffrande trohet, syntes ett ingripande från statens sida väl påkallat. Under sin tjänstgöringstid hade Arbin vid sidan av tjänstegöromålen utövat en omfattande hjälpverksamhet för de kvinnor, som frigåves från tvångsarbetsanstalten. Han hade med medel, som han själv anskaffat eller tillskjutit, anordnat och skött ett upptagningshem för dem. Med visshet kunde antagas, att den överansträngning, som såväl härav som av tjänstearbetet följt, och den sinnesbörda, som besvikelserna i skyddsarbetet pålagt honom, väsentligen bidragit till den sjukdom, varav han nedbrutits. Den omständigheten, att Arbin i samvetsöm pliktkänsla, över hövan skärpt av denna hans psykiska sjukdom, trott sig böra till fängvårdens gagn avsäga sig en för hans nödtorft behöfelig löneinkomst, till vilken han även under sin sjukdom varit för sin återstående livstid berättigad, hade visserligen försatt staten i den rättsliga ställningen att icke vidare mot honom hava andra förpliktelser än mot alla fattiga och nödlidande. Men det syntes styrelsen, att en moralisk skyldighet för det allmänna kvarstode att icke helt begagna sig av den uppoffring, en tjänare sålunda under andra förhållanden velat göra. Arbins avskedstagande hade i varje fall för kronan medfört en ej obetydlig besparing.

Vid beräkningen av det sökta bidragets storlek syntes det belopp, som enligt den under tiden för Arbins anställning vid fängvården tillämpade avlöningsstaten och de för civila tjänstemän gällande pensionsbestämmelserna skulle kommit Arbin till godo, om han varit såsom civil tjänsteman pensionsberättigad, skäligen kunna tagas till jämförelse.

Under nämnda förutsättning skulle pensionen, där Arbin uppnått stadgade levnads- och tjänstår, hava utgått med tre fjärdedelar av hans arvode med ålders-

tillägg eller 1,875 kronor. När Arbin erhållit avsked, hade han likväl hunnit allenast femtiotre levnads- och i fångvården tretton tjänstår. Lagen angående civila tjänst-innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 tillerkände pensionsberättigad tjänstinnehavare, som icke uppnått stadgad levnadsålder men, efter att under fem på varandra följande år i följd av sjukdom varit ur stånd att tjänstgöra, funnits vara för framtiden till tjänstgöring oförmögen, pension icke understigande 75 procent av hel pension. I analogi härmed skulle Arbin under enahanda omständigheter kunnat påräkna en årlig pension av omkring 1,400 kronor.

Vidare har fångvårdsstyrelsen erinrat, att en avsevärd förbättring i löneförmåner enligt 1910 års löne reglering för fångvårdsstaten tillkommit innehavaren av ifrågavarande befattning, men att, enär Arbin redan avgått, då den nya avlöningsstaten trätt i tillämpning, något avseende ej kunde vid den föreliggande frågans avgörande fästas vid den förhöjda avlöningen.

Fångvårdsstyrelsens hemställan är, att Kungl. Maj:t täcktes hos riksdagen göra framställning därom att Arbin måtte beviljas ett understöd av 1,400 kronor, för år, att utgå från och med år 1913 tills vidare, så länge Arbin vore oförmögen att försörja sig och sin familj.

I utlåtande, som statskontoret, efter remiss, den 19 maj 1913 avgivit i anledning av fångvårdsstyrelsens framställning, har statskontoret yttrat:

På grund av vad i ärendet förekommit och då av professor Lennmalms senare intyg, vilket ingivits till statskontoret, framginge, att Arbin efter all sannolikhet icke vidare bleve arbetsför, syntes det, som skulle synnerligen goda skäl föreligga för beredande åt Arbin av ett årligt understöd för hans återstående livstid. Statskontoret, som i fråga om beloppet icke hade något att erinra mot fångvårdsstyrelsens förslag, tvekade därför icke att förorda en framställning till Riksdagen i sådant syfte. Den nödställda belägenhet, vari Arbin och hans familj befunne sig, gjorde det synnerligen önskligt, att understödet kunde tillgodokomma honom redan under år 1913. Då det emellertid torde vara för sent att framlägga ärendet för den vid tiden för avgivandet av statskontorets utlåtande församlade riksdagen, finge statskontoret hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes dels bemyndiga statskontoret att under förskottstitel av omhänderhavande medel åt Arbin tills vidare utbetala ett understöd till belopp av 1,400 kronor, för år räknat, dels ock i nådig proposition föreslå riksdagen att för Arbin å allmänna indragningsstaten uppföra en årlig pension av samma belopp, att utgå från och med år 1913.

Då ärendet anmäldes i statsrådet den 30 maj 1913 fann Kungl. Maj:t gott tilldela Arbin en nådegåva av 300 kronor, att utgå av andra huvudtitelns anslag till extra utgifter, varjämte Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles till prövning upptaga frågan om framläggande för riksdagen av förslag om pension åt Arbin.

De prästerliga tjänstemännen vid fängelserna hava till största delen fängvårdstjänsten såsom en bisyssla. Men vid de centrala anstalterna äro i allmänhet anställda prästmän — numera benämnda pastorer — med skyldighet att huvudsakligen ägna sig åt arbetet vid fängelset. Såsom jag redan nämnt, hava emellertid icke ens dessa pensionsrätt. I regel övergå de, efter längre eller kortare tids tjänst vid fängvården, till ordinarie prästerliga befattningar i församlingarna. Härigenom blir sörjt för deras ålderdom och även för understöd under sjukdom, som i förtid kan göra dem oförmögna till arbete. I det senare hänseendet beredes dem, så länge de kvarstå vid fängvården, viss trygghet därigenom, att fängelsebefattningarna tillsättas medels konstitutorial.

Denna trygghet förlorade Arbin genom sitt avskedstagande, och med avseende å de omständigheter, under vilka avskedet söktes, anser jag, i likhet med såväl statskontoret som fängvårdsstyrelsen, starka skäl tala för att, då Arbin nu råkat i verklig nöd, staten lämnar honom bistånd under den kommande tiden. En statspension torde här vara på sin plats, och dess belopp läser skäligen kunna, efter de för pensionsberättigade civila tjänst innehavare gällande grunder, bestämmas till 1,400 kronor årligen. Då emellertid läkaren icke intygat, att Arbin är för framtiden oförmögen till tjänstgöring, utan allenast att han med all sannolikhet icke vidare blir arbetsför, torde, i enlighet med vad stundom plägar ske, vid beviljande av pensionen böra fästas förbehåll om minskning av pensionsbeloppet eller pensionens upphörande för den händelse, att Arbin efter tillfrisknande skulle vinna anställning med avlöning av statsmedel till belopp, som tillsammans med pensionen överstiger de till 3,500 kronor för år beräknade avlöningsförmåner, Arbin åtnjöt under tjänstgöringen vid fängelserna i Norrköping.

I fråga om tiden, från vilken pensionen skall utgå, vill jag ej ifrågasätta, att den skall börja utbetalas förrän från och med innevarande år.»

Utskottet.

Även utskottet finner med hänsyn till de omständigheter, under vilka Arbin erhållit avsked från sin tjänst, i likhet med myndigheterna goda skäl tala för att Arbin må av staten erhålla pension. Beloppet av denna pension har föreslagits till 1,400 kronor och har utskottet icke något att däremot erinra. I fråga om tiden, från vilken pensionen skall utgå, har Kungl. Maj:t ansett, att densamma borde utbetalas från och med innevarande år, varemot såväl fängvårdsstyrelsen som statskontoret hemställt, att pensionen måtte beviljas från och med 1913 års början. Såsom i statsrådsprotokollet omförmäles, har Kungl. Maj:t den 30 maj 1913

tilldelat Arbin en nådegåva av 300 kronor. Vid sådant förhållande har utskottet icke velat ifrågasätta, att pensionen skall utgå från 1913 års början. Utskottet har likväl med hänsyn till de särdeles ömmande omständigheter, som här föreligga, ansett sig böra föreslå, att pensionen utbetalas från och med den 1 juli 1913.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att f. d. predikanten vid tvångsarbetsanstalten och kronohäktet i Norrköping Wilhelm Arbin må från och med den 1 juli 1913 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av ettusenfyrahundra kronor, dock att, därest Arbin framdeles skulle erhålla anställning med avlöning av statsmedel, pensionen skall för den tid, anställningen varar, minskas i den mån den nya avlöningen, sammanlagd med pensionen, överstiger 3,500 kronor.

19:o) I punkt 22 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att direktören vid länsfängelset i Västerås Carl Oscar Lindeblads änka *Hilda Gustafva Lindeblad*, född Frölich, må från och med år 1914, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver den henne från civilstatens änke- och pupillkassa tillkommande pensionen, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 240 kronor.

Ang.
tilläggs-
pension åt
direktören vid
länsfängelset
i Västerås
C. O. Linde-
blads änka
m. m.
[22.]

Det under nästföregående punkt åberopade statsrådsprotokollet innehåller i detta ärende följande yttrande av chefen för justitiedepartementet.

»Direktören vid länsfängelset i Västerås kaptenen Carl Oscar Lindeblads änka *Hilda Gustafva Lindeblad*, född Frölich, har till Kungl. Maj:t inkommit med ansökan om tilläggs pension.

Departements-
chefen.

Angående direktören Lindeblad har fängvårdsstyrelsen i infortrat utlåtande över ansöknings lämnat följande uppgifter. Lindeblad var född den 8 juli 1844 och ägnade sig först åt militäryrket. Efter att hava avancerat till kapten övergick han 1888 i fängvårdens tjänst. Den 14 december sistnämnda år erhöll han sitt första förordnande vid fängvården, varefter han innehade förordnanden såsom bevakningsbefälhavare och direktör vid olika fängvårdsanstalter, till dess han, som den 16 april

1895 konstituerades till direktör vid dåvarande länsfängelset, numera straffängelset, i Västerås, tillträdde denna befattning, vilken han innehade till sin död den 22 januari 1909.

Lindeblad efterlämnade, utom änkan, som är född 1843, en dotter, född 1876, samt två söner, födda 1879 och 1880. Bouppteckningen visade en behållning i boet av omkring 6,000 kronor. Detta överskott har emellertid huvudsakligen uppkommit därigenom, att boets andel i några landfastigheter efter taxeringsvärdet upptagits till ett belopp något överstigande den å samma andel belöpande intecknade gälden, och i bouppteckningen är anmärkt, att andelen i sagda fastigheter, vilka voro mycket förfallna, aldrig lämnat makarna Lindeblad någon inkomst.

Årliga avlöningen för direktörsbefattningen vid fängelset i Västerås var — ålderstillägg inräknade — intill år 1904 2,300 kronor samt från och med år 1904 till och med år 1910 3,800 kronor. Efter sistnämnda år uppgår avlöningen jämte ålderstillägg till 5,000 kronor. De änkepensioner, som enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa den 21 december 1907 svara mot dessa avlöningar, äro respektive 360, 460 och 740 kronor. Nämnda reglemente blev vid sitt ikraftträdande den 1 januari 1908 tillämpligt å mannen Lindeblad såsom dittillsvarande delägare i civilstatens enskilda änke- och pupillfond. För honom skulle härvid delaktighetsbeloppet i kassan bestämmas efter de löneförmåner, som den 1 januari 1902 varit förenade med hans tjänst, dock att Lindeblad, därest han icke redan fyllt 60 år, ägt möjlighet att mot erläggande till kassan av viss tilläggsavgift bereda sig den förhöjning i delaktighetsbeloppet, som motsvarade den från och med år 1904 inträdda ökningen av hans avlöning. Då Lindeblad den 1 januari 1908 överskridit sagda åldersgräns, var berörda möjlighet för honom utesluten, och änkans pension från änke- och pupillkassan blev alltså fastställd till allenast 360 kronor för år.

Änkan Lindeblad är fortfarande boende i Västerås och har två av barnen, nämligen dottern och den yngre sonen, hemma hos sig. Såväl änkan som denne son hava hårt drabbats av sjukdom. Ett i ärendet företett läkarbetyg innehåller, att änkan Lindeblad sedan februari 1913 vore förlamad i högra benet och högra armen, till följd varav hon ej kunde på något sätt reda sig utan hjälp av sköterska, samt att den 32-årige sonen Kristen Lindeblad, som efter hjärninflammation i tidigaste barnaåren vore i det närmaste blind, så att han ej ens såge att vägleda sig, därjämte vore lam i högra sidan med benet förkortat och armen slapp ävensom lede av epileptiska anfall. På grund av detta sitt tillstånd vore — intygar läkaren — Kristen Lindeblad icke endast absolut

oförmögen att i minsta mån bidra till sitt uppehälle, utan även i behov av ständig omvårdnad, hjälp och tillsyn. Beträffande änkan Lindeblad yttrar läkaren slutligen, att någon nämnvärd förbättring i hennes tillstånd icke vore att påräkna.

I sin underdåniga ansökning, av den 26 september 1913, anhåller änkan Lindeblad, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen begära tilläggs-pension åt henne till belopp, som Kungl. Maj:t täcktes bestämma. Hon framhåller härvid den stora skillnaden mellan hennes statspension 360 kronor och mannens avlöning, som, utom förmånen av fri bostad med vedbrand, uppgått till 3,800 kronor. Vidare uppger och anför änkan Lindeblad:

Utom pensionen uppbure hon årligen 150 kronor såsom understöd från en enskild donationsfond och 300 kronor, som ur en av Västerås stads fonder tilldelats henne för den obotligt sjuke sonen. Med tillhopa 810 kronor skulle alltså de oundgängliga utgifterna bestridas. Med anledning av sonens sjukdom hade särskild tjänarinna måst anställas och, sedan änkan Lindeblad själv förra vintern träffats av ett slaganfall, från vilket hon endast delvis tillfrisknat, även en sjuksköterska. Under dylika förhållanden kunde de omnämnda tillgångarna ej långt förslå. I någon mån förbättrades visserligen ställningen därigenom, att den hemmavarande dottern åtnjöte årligt arvode av 1,500 kronor såsom biträde å Västerås stads gas- och elektricitetsverks kontor, men förhållandena vore dock synnerligen bekymmersamma, då ju utgifter krävdes för bostad, kost åt 5 personer och kläder ävensom avlöning åt tjänarinna och sjuksköterska.

Vid ansökningen är fogat ett den 24 september 1913 dagtecknat intyg av domprosten i Västerås F. Fåhræus, vilken vitsordar, att änkan Lindeblad till följd av sin och sonens sjukdom befunne sig i synnerligen tryckta omständigheter. I betraktande därjämte av hennes alltid hedrandeandel ville domprosten på det kraftigaste förorda den ansökan om understöd eller förhöjd pension, änkan Lindeblad vore sinnad att göra. Å nu nämnda intyg har instämmande tecknats av stadsfullmäktiges i Västerås ordförande M. Schenström och borgmästaren därstädes J. Karlsson.

Fångvårdsstyrelsen har i sitt utlåtande över änkan Lindeblads framställning tillstyrkt avlåtande av proposition till riksdagen om årligt understöd åt såväl sökanden som hennes sjuke son. Beträffande understödets belopp erinrar styrelsen, att pension för änka efter innehavare av ifrågavarande direktörsbefattning numera utgjorde 740 kronor och att, om pensionsberättigat barn även funnes, pensionen höjdes med 50 procent eller 370 kronor till 1,110 kronor. Visserligen vore — yttrar styrelsen — avliden tjänstemans barn berättigat till pension, endast om det vore

under 21 år gammalt, men äldre son, som i likhet med Kristen Lindeblad vore absolut oförmögen att i minsta mån bidraga till sitt uppehälle och krävde ständig tillsyn och vård, syntes vara i ännu större behov av understöd. Med tillkännagivande att direktören Lindeblad i sin tjänstgöring städse ådagalagt stor redbarhet, plikttröhet och nit, hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t täcktes till riksdagen avlåta proposition om beviljande åt hans änka för hennes återstående livstid samt åt obotligt sjuke sonen Kristen Lindeblad av ett årligt understöd till belopp av skillnaden mellan 1,110 kronor och den pension av 360 kronor, som änkan Lindeblad uppbure från civilstatens änke- och pupillkassa, eller således av 750 kronor, att utgå för änkan Lindeblad med två tredjedelar, 500 kronor, och för hennes bemälda son med en tredjedel, 250 kronor, vilket sistnämnda belopp borde få av sonen uppbäras även efter moderns död, så länge han levde, oförmögen att försörja sig själv.

Sedan ärendet vidare remitterats till statskontoret, har detta ämbetsverk i avgivet utlåtande förklarat, att ämbetsverket åtminstone icke för närvarande kunde tillstyrka pensions beredande åt Kristen Lindeblad. Ej heller kunde statskontoret — yttrar ämbetsverket — förorda tilläggspension åt änkan Lindeblad med det av fängvårdsstyrelsen föreslagna beloppet, såsom hänförande sig till avlönings- och pensionsförhållanden, som inträtt efter direktören Lindeblads död, men då i förevarande fall synnerligen ömmande omständigheter talade för beredande av någon tilläggspension åt änkan Lindeblad, ville statskontoret ifrågasätta, huruvida icke skäl kunde anses föreligga att söka hos riksdagen utverka, att hon från och med år 1914, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, finge, utöver pensionen från änke- och pupillkassan, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 240 kronor.

Då änka efter en statens tjänsteman kommit i åtnjutande av henne författningsenligt tillkommande pension, bör tillägg till pensionsbeloppet icke ifrågasättas utan att särdeles talande skäl kunna anföras för en höjning därav. I det föreliggande fallet synas emellertid sammanstötande olyckliga omständigheter hava försatt pensionstagerskan i sådan ställning, att staten skäligen bör träda hjälpande emellan. Ur synpunkten av möjliga konsekvenser torde ett beslut härom icke böra möta betänklighet, helst om tilläggspensionen, på sätt jag vill tillstyrka, begränsas till det av statskontoret föreslagna beloppet. Detta, sammanlagt med den nu utgående pensionen, skulle uppbära änkan Lindeblads pensionsförmåner av statsmedel till ett årligt belopp av 600 kronor.

I fråga om Kristen Lindeblad anser jag lika med statskontoret, att åtgärd från Kungl. Maj:ts sida nu ej bör vidtagas för beredande av understöd åt honom.»

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren av herr *A. Lundblad* väckt motion, nr 181, vari motionären anfört följande.

*Motion
II: 181.*

»Uti en till Kungl. Maj:t ingiven underdånig ansökan har fru Hilda Gustafva Lindeblad, änka efter avlidne direktören vid länsfängelset i Västerås Carl Oscar Lindeblad anhållit om tilläggspension.

Ansökningen jämte dess motivering samt intyg från läkare, präst och stadens borgmästare och stadsfullmäktiges ordförande återfinnas under punkt 22 i tionde huvudtiteln, sid. 96.

Fångvårdsstyrelsen, som blivit hörd i ärendet, har tillstyrkt ansökningen, varemot statskontoret säger sig icke åtminstone för närvarande kunna tillstyrka pensionens beredande åt obotligt sjuke sonen Kristen Lindeblad. Med kännedom om det synnerligt betryckta läge, vari änkefru Lindeblad med sin sjuke son befinner sig, får jag vördsamt hemställa om avslag av Kungl. Maj:ts förslag och tillstyrkan av fångvårdsstyrelsens i ämnet avgivna yttrande.

Jag hemställer alltså, att riksdagen i likhet med fångvårdsstyrelsens yttrande behagade till änkan Lindeblad under hennes återstående livstid samt åt hennes obotligt sjuke son årligen anslå ett belopp av 750 kronor att utgå åt änkan med två tredjedelar, 500 kronor, och för hennes bemålde son med en tredjedel, 250 kronor, vilket sistnämnda belopp torde få av sonen uppbäras även efter moderns död, så länge han levde, oförmögen att försörja sig själv.»

Då, enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen, änkan Lindeblad och hennes obotligt sjuke son befinna sig i synnerligen betryckta omständigheter, har utskottet för sin del funnit goda skäl tala för att under för handen varande förhållanden tillstyrka motionärens förslag.

Utskottet.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med bifall till den i ämnet väckta motionen, må bevilja åt direktören vid länsfängelset i Västerås Carl Oscar Lindeblads änka Hilda Gustafva Lindeblad, född Frölich, och makarnes son Kristen Lindeblad från och med år 1914 pensioner å allmänna indragningsstaten, åt änkan, utöver den henne från civilstatens änke- och pupillkassa tillkommande pensionen, femhundra kronor, så länge hon lever ogift,

samt åt sonen tvåhundrafemtio kronor att av honom uppbäras, så länge han är oförmögen att försörja sig själv.

II. Ang. lantförvarsdepartementet.

Ang. pension
åt oldfrun
Augusta Lo-
visa Fredrika
Wilhelmina
Ahlgren.
[23.]

20:o) I punkt 23 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att oldfrun vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet *Augusta Lovisa Fredrika Wilhelmina Ahlgren* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon varder entledigad från denna sin anställning, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 500 kronor å allmänna indragningsstaten.

Utredningen i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden den 31 december 1913 (10 h. t. sid. 100).

Utskottet har icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning och hemställer förty,

att riksdagen må medgiva, att oldfrun vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet *Augusta Lovisa Fredrika Wilhelmina Ahlgren* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon varder entledigad från denna sin anställning, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av femhundra kronor å allmänna indragningsstaten.

Ang.
pension åt
förrådsvakt-
mästaren
J. G. J:son
Lindhé.

21:o) I en till riksdagen den 30 januari innevarande år avlåten proposition nr 48 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag ur statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid intendenturkåren, förrådsvaktmästaren vid arméns intendenturförråd å Karlsborg *Johan Gottfrid Johansson Lindhé* må från och med månaden näst efter den, varunder han, sedan han uppnått den för erhållande av gratial från Vadstena krigsmanshuskassa stadgade ålder, entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att densamma jämte det honom tillkommande gratial från berörda kassa uppgår till 360 kronor årligen eller alltså 211 kronor.

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet har icke funnit något att erinra mot framställningen och hemställer förty,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

22:o) I punkt 24 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att gesällen vid kronobageriet i Stockholm *Oskar Nikolaus Wiström* må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från denna sin anställning, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 600 kronor å allmänna indragningsstaten.

Den i ärendet förebragta utredningen återgives i statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 31 december 1913 (10 h. t. sid. 102).

Ang.
pension åt
gesällen vid
kronobageriet
i Stockholm
Oskar
Nikolaus
Wiström.
[24.]

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att gesällen vid kronobageriet i Stockholm *Oskar Nikolaus Wiström* må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från denna sin anställning, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av sexhundra kronor å allmänna indragningsstaten.

23:o) I punkt 25 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att musiksergeanten av första klassen vid Älvsborgs regemente, fanjunkaren i regementet *Christian August Bendixen* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en pension av 900 kronor årligen, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder avsked från tjänsten varder honom beviljat.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 31 december 1913 (10 h. t. sid. 104).

Ang.
pension åt
musiksergean-
ten C. A.
Bendixen.
[25.]

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot ifrågavarande framställning, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att musiksergeanten av första klassen vid Älvsborgs regemente, fanjunkaren i regementet Christian August Bendixen må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en pension av niohundra kronor årligen, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder avsked från tjänsten varder honom beviljat.

Ang.
understöd åt
f. arbetaren
C. H. Hem-
ming.

24:o) I en till riksdagen den 30 januari 1914 avlåten proposition, nr 49, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag ur statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre arbetaren vid ammunitionsfabriken å Marieberg Carl Henrik Hemming må från och med år 1914 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 60 kronor.

Utskottet, som i fråga om den i ärendet framlagda utredningen tillåter sig hänvisa till propositionen, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att förre arbetaren vid ammunitionsfabriken å Marieberg Carl Henrik Hemming må från och med år 1914 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 60 kronor.

Ang.
pension åt f.
mureriarbe-
taren J. A.
Söderström.

25:o) I en inom andra kammaren väckt motion, nr 43, har herr M. Enderstedt hemställt, »att riksdagen måtte till förre mureriarbetaren Johan August Söderström bevilja en årlig pension å 300 kronor att utgå från och med innevarande år».

Till stöd för sin framställning har motionären anfört följande:

»En år 1840 född murare Johan August Söderström anhöll i fjol hos Kungl. Maj:t att erhålla pension med anledning av att han i 28 år arbetat för kronan såsom fästningsbyggare och murare.

I infortrat yttrande sade sig statskontoret icke vilja avstyrka Söderströms begäran och fortifikationsdepartementet tillstyrkte densamma, såsom av handlingarna i k. lantförvarsdepartementet kan inhämtas. Kungl. Maj:t avslög emellertid den 30 maj 1913 den gjorda ansökan.

Anledningen härtill var, att av de 28 år, Söderström uppgav sig ha arbetat för kronan, endast 21 kunnat konstateras genom avlöningsjournalerna.

Det förhåller sig emellertid såsom fortifikationsbefälhavaren å Karlsborg yttrar, att Söderström under de år, som han i journalerna icke återfinnes, likväl

arbetat för kronan, om ock genom entreprenörer eller förmän. År 1874 fick S. order att utföra mureriarbete åt byggmästarefirman Lundquist & Karlander, som utförde entreprenadarbeten vid Karlsborgs fästning. Hos denna firma arbetade S. i två år. Under ett annat år (den gamle mannen kan nu icke erinra sig vilket) fick han order att utföra mureriarbete vid sappörernas verkstäder vid Karlsborg. Ett år arbetade han en tid vid Kviberg.

Av de yttranden, som till Kungl. Maj:t inkommit vid förutnämnda ansökan, framgår, att S. städse väl utfört honom åliggande arbete, och med statskontoret måste man säga, att Söderström ägnat sina bästa arbetskrafter åt staten.

Söderström är nu vid framskriden ålder samt sjuklig och i saknad av alla tillgångar, såsom av medföljande intyg synes.»

Såsom av motionen framgår, anhöll Söderström förlidet år hos Kungl. Maj:t om pension, men avslog Kungl. Maj:t genom beslut den 30 maj 1913 den gjorda ansökningsen.

Utskottet.

Av handlingarna i ärendet har utskottet inhämtat, att arméförvaltningens fortifikationsdepartement, med hänsyn dels till Söderströms framskridna ålder och oförmåga att kunna själv försörja sig dels ock till ömmande omständigheter i övrigt, tillstyrkt en framställning till riksdagen om beviljande av pension åt Söderström till belopp av 300 kronor. Statskontoret anförde för sin del, att ämbetsverket icke kunde undgå att hysa någon betänklighet särskilt på grund därav att Söderström för länge sedan upphört att arbeta i statens tjänst, vartill komme, att han endast under 21 år och då blott någon del av vart år varit sysselsatt för kronans räkning. Då han emellertid syntes hava ägnat sina bästa arbetskrafter åt staten och numera vid framskriden ålder icke med arbete kunde försörja sig samt saknade tillgångar, ville det synas, som om billighetsskäl skulle kunna anses i detta fall föreligga i sådan grad, att de måhända borde övervinna betänkligheterna. Statskontoret ville därför icke avstyrka framställningen.

Även utskottet anser i likhet med myndigheterna billighetsskäl tala för att Söderström erhåller den av motionären föreslagna pensionen.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion, må medgiva, att f. fästningsbyggnadsarbetaren Johan August Söderström må från och med år 1914 under sin återstående livstid å allmänna indragningstaten uppbära en årlig pension av trehundra kronor.

III. Ang. sjöförvarsdepartementet.

Ang.
pension åt
förrre konstapeln
vid flottans
poliskår
B. F. M. Elmbergs
änka
Amalia Charlotta
Elmberg.

[26.]

26:o) I punkt 26 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:ts föreslagit riksdagen medgiva, att förrre konstapeln vid flottans poliskår Bror Folke Magnus Elmbergs änka *Amalia Charlotta Elmberg*, född Håkansson, må under sin återstående livstid, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förbliver, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av kronor 237.50 att utgå från och med år 1914.

Beträffande de till stöd för framställningen anförda skälen får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden den 28 november 1913 (10 h. t. sid. 106).

Då utskottet icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att förrre konstapeln vid flottans poliskår Bror Folke Magnus Elmbergs änka *Amalia Charlotta Elmberg*, född Håkansson, må under sin återstående livstid, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förbliver, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av tvåhundra trettiosju kronor 50 öre, att utgå från och med år 1914.

Ang.
pension åt f.
flaggunderofficeren
O. W. Hansson.

[27.]

27:o) I en inom andra kammaren väckt motion, nr 76, hava herrar *U. Leander*, *O. Kloo* och *O. Holmdahl* hemställt, »det Riksdagen ville besluta att tilldela förrre flaggunderofficeren *Otto Wilhelm Hansson* i Karlskrona en årlig pension å 300 kronor att från och med år 1915 utgå av medel från allmänna indragningsstaten».

Till stöd för motionen har anförts följande.

»I enlighet med Kungl. Maj:ts hemställan i proposition nr 146 till 1912 års riksdag medgav denna, att årliga pensioner från allmänna indragningsstaten skulle utgå till åtskilliga personer, som deltagit i ångfartyget *Vegas* expedition åren 1878—1880, nämligen timmermannen *S. Andersson*, f. båtsmanskorpralerna *C. Nyström Smälänning* och *C. Jonsson Ljungström*, f. båtsmannen *P. O. Johansson Fäste* och f. eldaren *O. Ingelssons* hustru, *Sofia Charlotta Jönsson*, vilken blev tillerkänd pensionen i stället för mannen, enär denne såsom obotligt sinnessjuk vårdas å Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning, varest han sedermera lärar ha avlidit. Då även hustru *Ingelsson* redan gått ur tiden, fick hon ej länge njuta av det understöd, som riksdagen välvilligt tilldelat henne.

I berörda nådiga proposition omnämnes ytterligare en person, flaggunderofficeren Otto Wilhelm Hansson, som i egenskap av matros också deltog i expeditionen. Hansson, som ännu finnes i livet och är bosatt i Karlskrona, är enligt i propositionen meddelad uppgift född den 6 april 1856 samt utnämndes till underofficer av 2:dra graden den 9 maj 1892 och till flaggunderofficer den 31 december 1901. Den 6 oktober 1911 erhöll han avsked från tjänsten och tillerkändes då lagstadgad pension av 1,082 kronor 52 öre för år. På grund därav blev han icke i likhet med övriga deltagare i Vegas expedition år 1912 föreslagen till någon tilläggs pension.

Såsom skäl för de av Kungl. Maj:t äskade och av riksdagen beviljade understöden åberopades, att det borde tillkomma svenska staten att sörja för, att de män, som deltog i ångfartyget Vegas berömda färd runt Asien och Europa samt därigenom bidrogo till att sprida glans över det svenska namnet, på ålderdomens dagar icke måtte sakna medel till uppehälle för sig och de sina. Man är emellertid berättigad att antaga, att bankoutskottet, när det tillstyrkte, och riksdagen, när den beviljade understöden, icke blott avsågo att trygga dem det gällde för svår och skriande nöd utan desslikes ville giva uttryck för den tacksamhetsskuld, vari svenska staten måste anses stå till dessa män, som i sin mån medverkat till utförandet av ett stordåd, som väckte beundran i alla länder. Pensionerna tilldelades också vederbörande oberoende av och såsom ett tillägg till de pensioner, de ägde att uppbära på grund av innehavd tjänst.

Går man ut från sistnämnda synpunkt, borde även Hansson erhålla sitt vedermäle. Att han genom flit och energi tjänat sig upp i ledet, får ingalunda anses utgöra hinder för honom att komma i åtnjutande av den uppmuntran från riksdagens sida, som hans andra kamrater från Vegafärden fått röna. Tvärtom synes detta böra räknas honom till förtjänst.

I övrigt har Hansson det ganska bekymmersamt. Den sjukdom, magkatarr i förening med gallsten, varav han led redan 1912, har sedan dess ytterligare tilltagit. Han är således ännu mera oförmögen än förut att verkställa något arbete eller förbättra sina ekonomiska villkor. I stället nödgas han offra en ej ringa del av sin pension på vården om sin hälsa. Visserligen är han icke ensam om denna erfarenhet utan har i detta hänseende många likar, men såsom ett faktum kvarstår i alla händelser, att bland de ännu kvarlevande Vegamännen är Hansson den ende, som för sitt deltagande i expeditionen icke hugnats med pension.»

Av motionen framgår, att Hansson vid sitt avsked från tjänsten erhållit honom tillkommande pension, 1,082 kronor 52 öre för år. Då Hansson vidare i likhet med övriga deltagare i Vegaexpeditionen år 1880 tillerkänts visst belopp såsom nationalbelöning och sådana ömmande omständigheter väl icke torde vara för handen, som legat till grund för 1912 års riksdags beslut om pension åt övriga då levande tillhörande Vegas besättning, har utskottet icke funnit skäl tillstyrka motionärernas framställning.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att ifrågavarande motion, II:76, icke må vinna riksdagens bifall.

Ang.
f. d. korpralen
O. S. Svens-
sons ansök-
ning om årligt
understöd.

28:o) I en till riksdagen den 31 december 1913 avlåten proposition, nr 39, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. korpralen vid Karlskrona kustartilleriregemente *Oskar Selfrid Svensson* må från allmänna indragningsstaten under sin återstående livstid uppbära ett årligt understöd av 300 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1914.

I fråga om den i ärendet framlagda utredningen får utskottet hänvisa till ovanberörda statsrådsprotokoll.

Med tillstyrkande av bifall till förevarande proposition får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att f. d. korpralen vid Karlskrona kustartilleriregemente *Oskar Selfrid Svensson* må från allmänna indragningsstaten under sin återstående livstid uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor, att utgå från och med den 1 januari 1914.

Ang.
begravnings-
hjälp och liv-
ränta åt
mästerlotsen
J. H. Björks
änka *Thyra*
Josefina
Björk.
[27.]

29:o) I punkt 27 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att mästerlotsen vid Sandhamns lotsplats *Ivar Hellenfrid Björks änka Thyra Josefina Björk* må från anslaget till allmänna indragningsstaten uppbära dels begravningshjälp med 75 kronor, dels ock en årlig livränta av 180 kronor att utgå från den 8 oktober 1912, så länge hon lever ogift.

Den i ärendet förebragta utredningen återfinnes i statsrådsprotokollet över sjöförsvärenden den 21 november 1913 (10 h. t. sid. 109).

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att mästerlotsen vid Sandhamns lotsplats *Ivar Hellenfrid Björks änka Thyra Josefina Björk* må från anslaget till allmänna indrag-

ningsstaten uppbära dels begravningshjälp med sjuttiofem kronor, dels ock en årlig livränta av etthundra-åttio kronor att utgå från den 8 oktober 1912, så länge hon lever ogift.

IV. Ang. civildepartementet.

30:o) I en inom andra kammaren väckt motion, nr 127, har herr *L. J. Carlsson* i Frosterud, med instämmande av herrar *E. Hage* och *L. Lundström*, hemställt, »att riksdagen måtte besluta att f. d. järnvägsarbetaren *Per Otto Karlsson* i Boden må räknat från och med den 1 januari 1914 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig fyllnadspension av 140 kronor».

*Ang. fyll-
nadspension
åt förre järn-
vägsarbetaren
P. O. Karls-
son i Boden.*

Till stöd för motionen har anförts följande.

Vid 1911 års riksdag väckte undertecknad en motion nr 46 i andra kammaren, i vilken jag anförde följande:

»Då statsbanan Vännäs—Boden år 1894 nådde sin fullbordan, förestodo ej vid tiden ifråga några mera betydande järnvägsanläggningar för statens räkning, varför större delen av de arbetare, som en lång följd av år haft anställning vid statsbanebyggnaderna i Norrland, ej längre kunde beredas sysselsättning. Med anledning härav hemställde kungl. järnvägsstyrelsen i skrivelse av den 26 februari 1894 till Kungl. Maj:t om att pension eller gratifikation måtte utgå till en del av de förmän och arbetare, som haft anställning vid förenämnda banbyggnader, varvid bland annat såsom grunder därför uppställdes, att vederbörande skulle hava haft anställning vid statens järnvägsbyggnader minst 20 år. Nämnda framställning föranledde, att en del förmän och arbetare, som uppfyllde i nämnda skrivelse angivna villkor, erhöilo antingen en årlig pension eller gratifikation. Bland de arbetare, som på grund härav hos Kungl. Maj:t gjorde framställning om erhållande av pension, var en person vid namn *Per Otto Karlsson*, vilken enligt egen vid nämnda ansökan år 1895 fogad meritförteckning arbetat vid statens järnvägsbyggnader sammanlagt 21 år 3 månader. Kungl. järnvägsstyrelsen, som i över ansökningen avgivet yttrande anförde, att vid granskning av nämnda meritförteckning framgått, att sökanden under åren 1889—1890 haft anställning vid den då enskilt bolag tillhöriga Luleå—Ofotenbanan och sålunda ej till fullo arbetat så lång tid, som stipulerats för erhållande av pension, avstyrkte på denna grund ansökningen. Kungl. Maj:t fann i överensstämmelse därmed i utslag av den 15 mars 1895 ej skal bifalla ansökningen.

Förenämnda *P. O. Karlsson* har under hösten 1910 hos kungl. järnvägsstyrelsen förnyat sin ansökan om pension. Av de vid sistnämnda ansökan fogade handlingar framgår enligt vederbörande distriktsbefäls utredningar såsom ostridigt, att *Karlsson* haft anställning vid statens järnvägsbyggnader åren 1873—1888 = 16 år, vidare 1891—1894 = 4 år samt slutligen åren 1904—1909 = 6 år under

tillsammans 1,139 dagars sysselsättning å Bodens bangård med mera tillfälliga arbeten. Därjämte säges i distriktsförvaltningens utlåtande över nu ifrågavarande ansökan, att anteckningar saknas om, huruvida Karlsson enligt egen uppgift haft arbete vid statens järnvägar under tiden från 1894 till och med 1903.

Vid sistnämnda ansökan voro fogade *dels* frejdebetyg, utvisande att P. O. Karlsson är född den 30 maj 1841, *dels* intyg av baningenjör G. Janzen om att Karlsson visat sig ordentlig och plikttrogen vid fullgörande av sitt arbete, att hans hustru lever, att han innehar eget husrum på livstid, men att han i övrigt är medellös, vidare *dels* läkareintyg av den 19 juli 1910 om att Karlsson lider av åderförkalkning och reumatism och på grund därav hans arbetsförmåga är väsentligt nedsatt,

samt slutligen *dels* intyg från kommunalnämndens ordförande i Över—Luleå J. P. Strandberg om att Karlsson befinner sig i mindre goda ekonomiska förhållanden och är i behov av pension.

Med avseende på nu sist nämnda ansökan har kungl. järnvägsstyrelsen i utlåtande av den 12 januari 1911 funnit ifrågavarande ansökning icke kunna förändra till någon kungl. styrelsens vidare åtgärd.

Såvitt av den i förenämnda pensionsfråga förebragta utredning framgår, har alltså Karlsson arbetat vid statens järnvägsbyggnader i cirka 20 år. Dessutom under åren 1904—1909 = 6 år med tillsammans 1,139 dagar (eller med andra ord vid de tillfällen då arbete funnits att tillgå) vid statens järnvägstrafik å Bodens bangård. Denna senare tidsperiod synes kungl. järnvägsstyrelsen ej alls tagit med vid beräkningen av den tid, Karlsson arbetat åt staten, utan endast tagit hänsyn till den tid, han arbetat vid järnvägsbyggnader, och då kanske funnit, att några månader fattas i 20 år och på den grund ansett sig ej kunna bifalla ansökningen.

Det synes dock, som om mera hänsyn borde tagas till sökandens behov av understöd samt därtill, att han plikttroget under så lång tid utfört arbete vid statens järnvägar, än till det rent formella, nämligen att någon del av hans arbete utförts vid statens trafikerade järnvägar.

Då riksdagen vid flera föregående tillfällen i liknande fall mera tagit hänsyn till billighet och ömmande omständigheter än till det strängt formella, vågar jag hoppas, att riksdagen ville behjärta förenämnde Karlssons behov av ett litet understöd under hans sena ålderdom.

Jag tillåter mig under nämnda förhoppning, på grund av vad ovan anförts, vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte bevilja f. d. järnvägsarbetaren Per Otto Karlsson i Boden en årlig pension av 300 kronor under hans återstående livstid.»

Denna motion blev på skäl, som anföras i bankoutskottets betänkande nr 18, 41:0 sid. 132 på sätt bifallen, att riksdagen medgav att Karlsson må räknat från och med den 1 januari 1911 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av etthundrasextio kronor.

Då emellertid riksdagen såväl 1912 som 1913 i flera tämligen analoga fall beviljat pensioner till belopp av 300 kronor bl. a. på grund av en utav G. Strömberg, Trollhättan, i andra kammaren 1912 väckt motion, nr 61, som dock 1911 då den första gången väcktes (nr 109) blev helt och hållet avslagen, samt då under nu rådande dyrtid som särskilt gjorde sig gällande på en sådan plats som Boden 160 kronor vore ett alltför ringa belopp att existera på, så tillåte sig motionären under åberopande av bifogade intyg samt de i 1911 års motion åberopade ömmande

omständigheter, vilka fortfarande och i högre grad än förut gjorde sig gällande, göra sin här ovan intagna hemställan.

Vad i motionen anförts till stöd för en höjning av den vid 1911 års riksdag Karlsson beviljade pensionen synes utskottet vara förtjänt av beaktande; och ehuru någon tvekan torde kunna råda rörande lämpligheten av att rubba ett av riksdagen så nyligen fattat beslut, har utskottet likväl av billighetsskäl ansett sig böra biträda den nu gjorda framställningen.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion, må medgiva, att förre järnvägsarbetaren Per Otto Karlsson i Boden må, utöver honom av 1911 års riksdag beviljad pension till belopp av 160 kronor, från och med år 1914 under sin återstående livstid uppbära årligen ytterligare etthundrafyrtio kronor å allmänna indragningsstaten.

V. Ang. finansdepartementet.

31:o) I punkt 28 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att biträdet hos statistiska centralbyrån *Amanda Katarina Eriksson* må från och med månaden näst efter den, varunder hennes anställning hos ämbetsverket upphör, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp av 1,200 kronor.

*Ang.
pension åt bi-
trädet hos
statistiska
centralbyrån
Amanda
Katarina
Eriksson.*

[28.]

Utskottet, som i fråga om den i ärendet förebragta utredningen tillåter sig hänvisa till statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1914 (10 h. t. sid. 14), hemställer,

att riksdagen må medgiva, att biträdet hos statistiska centralbyrån *Amanda Katarina Eriksson* må från och med månaden näst efter den, varunder hennes anställning hos ämbetsverket upphör, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp av ettusen tvåhundra kronor.

VI. Ang. ecklesiastikdepartementet.

Ang.
understöd
åt äldre
behövande,
utan pension
avgångna
folkskollärare.

[29.]

32:o) I punkt 29 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att anvisa för år 1915 å allmänna indragningsstaten ett anslag å 4,200 kronor att enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, användas till understöd av högst 600 kronor åt sådana äldre behövande folkskollärare, vilka oförvitligt skött sin tjänst men därifrån erhållit avsked före år 1867.

Utskottet, som i fråga om utredningen i ämnet får hänvisa till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 31 december 1913 (10 h. t. sid. 25), hemställer,

att riksdagen må anvisa för år 1915 å allmänna indragningsstaten ett anslag å 4,200 kronor att enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, användas till understöd av högst 600 kronor åt sådana äldre behövande folkskollärare, vilka oförvitligt skött sin tjänst men därifrån erhållit avsked före år 1867.

Ang.
understöd
åt äldre
behövande,
utan under-
stöd avgångna
småskollärare.

[30.]

33:o) Kungl. Maj:t har i punkt 30 under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen medgiva att för år 1915 å allmänna indragningsstaten anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag av 25,000 kronor för beredande av ålderdomsunderstöd åt sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, vilka, efter att hava i minst femton års tid oförvitligen tjänstgjort, avgått från tjänsten utan att erhålla understöd enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, samt under enahanda villkor och bestämmelser i övrigt, som gälla beträffande det för år 1914 uti förevarande avseende beviljade anslaget, nämligen att lärares och lärarinnas tjänstgöring avslutats så tidigt, att ålderdomsunderstöd enligt nyssnämnda nådiga reglemente icke kunnat honom eller henne beviljas, eller före utgången av år 1891;

att sådan från tjänsten avgången lärare eller lärarinna uppnått en levnadsålder av minst femtiofem år;

att han eller hon styrkes befinna sig i behövande omständigheter;

att det belopp, vartill understöd högst må meddelas, bestämmas till 200 kronor årligen; samt

att Kungl. Maj:t må äga att meddela de närmare föreskrifter i ämnet, vilka befinnas erforderliga.

Under åberopande av den i ärendet framlagda utredningen, som återfinnes i det under nästföregående punkt åberopade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden (10 h. t. sid. 26), får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

34:o) Uti punkt 31 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för år 1915 å allmänna indragningsstaten anvisa ett anslag å 25,000 kronor att enligt de grunder, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, användas till understöd åt sådan äldre behövande lärare och lärarinna vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola, som efter oförvitlig tjänstgöring erhållit understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892 men beviljats avsked före utgången av år 1909, dock att understödet tillsammans med det från nämnda ålderdomsunderstödsanstalt utgående må komma att utgöra högst 200 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes i det i föregående punkter åberopade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden (10 h. t. sid. 27).

Med tillstyrkande av bifall till ifrågavarande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må för år 1915 å allmänna indragningsstaten anvisa ett anslag å 25,000 kronor att enligt de grunder, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, användas till understöd åt sådan äldre behövande lärare och lärarinna vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola, som efter oförvitlig tjänstgöring erhållit understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892 men beviljats avsked före utgången av år 1909, dock att understödet tillsammans med det från nämnda ålderdomsunderstödsanstalt utgående må komma att utgöra högst 200 kronor.

*Ang.
understöd
åt äldre
behövande,
med lågt
understöd
avgångna
småskollärare.*

[31.]

Ang.
understöd åt
vaktmästaren
E. J. Axbergs
änka och
minderåriga
barn.
[32.]

35:o) I punkt 32 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne vaktmästaren vid domkapitlet i Karlstad Erik Johan Axbergs änka *Matilda Axberg* och makarnas minderåriga barn *Ebba Matilda*, *Helga Elisabet* och *Knut Henning* må från och med den 1 mars 1913 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med 200 kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt vart och ett av makarnas nyssnämnda barn med 75 kronor till uppnådd ålder av 15 år.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 19 december 1913 (10 h. t. sid. 29).

Med tillstyrkande av bifall till förevarande framställning får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att avlidne vaktmästaren vid domkapitlet i Karlstad Erik Johan Axbergs änka *Matilda Axberg* och makarnas minderåriga barn *Ebba Matilda*, *Helga Elisabet* och *Knut Henning* må från och med den 1 mars 1913 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med tvåhundra kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt vart och ett av makarnas nyssnämnda barn med sjuttiofem kronor till uppnådd ålder av 15 år.

Ang. pension
åt *Mary Sofia
Schlytern*.
[33.]

36:o) I punkt 33 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att *Mary Sofia Schlytern* må från och med månaden näst efter den, varunder hennes anställning vid nationalmuseum upphör, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 800 kronor.

Utskottet, som i fråga om den i ärendet framlagda utredningen tillåter sig hänvisa till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 19 december 1913 (10 h. t. sid. 31), hemställer,

att riksdagen må medgiva, att *Mary Sofia Schlytern* må från och med månaden näst efter den, varunder hennes anställning vid nationalmuseum upphör, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av åttahundra kronor.

37:o) I punkt 34 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att extra ordinarie amanuensen vid landsarkivet i Vadstena *Erik Ferdinand Ihrfors* må från och med månaden näst efter den, varunder hans anställning vid landsarkivet upphör, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 1,000 kronor.

Ang.
Understöd åt
e. o. amanu-
ensen *E. F.*
Ihrfors.
[34.]

Beträffande den i detta ärende förebragta utredningen får utskottet hänvisa till det under nästföregående punkter åberopade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden (10 h. t. sid. 32).

Utskottet finner i likhet med departementschefen, att *Ihrfors* gjort sig väl förtjänt av pension, och då utskottet icke har något att erinra mot det föreslagna beloppet, får utskottet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att extra ordinarie amanuensen vid landsarkivet i Vadstena *Erik Ferdinand Ihrfors* må från och med månaden näst efter den, varunder hans anställning vid landsarkivet upphör, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av ettusen kronor.

38:o) I punkt 35 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förste vaktmästaren vid naturhistoriska riksmuseet *Johan Erik Söderholm* må från och med månaden näst efter den, vari han erhåller avsked från sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 1,000 kronor.

Ang.
pension åt
vaktmästaren
J. E. Söder-
holm.
[35.]

Utskottet, som i fråga om den i ärendet förebragta utredningen tillåter sig hänvisa till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 19 december 1913 (10 h. t. sid. 36), hemställer,

att riksdagen må medgiva, att förste vaktmästaren vid naturhistoriska riksmuseet *Johan Erik Söderholm* må från och med månaden näst efter den, vari han erhåller avsked från sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av ettusen kronor.

Ang.
understöd åt
vaktmästar-
änkan Anna
Maria Thur-
berg, född
Björk.
[36.]

39:o) I punkt 36 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid nationalmuseum Erik Fridolf Thurbergs änka *Anna Maria Thurberg*, född Björk, må från och med den 1 januari 1914, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 180 kronor.

Den i ärendet framlagda utredningen återfinnes i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 19 december 1913 (10 h. t. sid. 38).

Med tillstyrkande av bifall till förevarande framställning får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att vaktmästaren vid nationalmuseum Erik Fridolf Thurbergs änka *Anna Maria Thurberg*, född Björk, må från och med den 1 januari 1914, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av etthundraåttio kronor.

Ang.
fyllnads-
pension åt
adjunkten
E. G. J.
Lilljebjörn.
[37.]

40:o) I punkt 37 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att adjunkten vid högre lärarinneseminariet *Erik Gustaf Jonas Lilljebjörn* må från och med månaden näst efter den, vari han avgår från sin adjunktstjänst, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig fyllnadspension till belopp av 880 kronor.

Till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 19 december 1913 har departementschefen i ämnet anfört följande.

Departements-
chefen.

»Rektorn vid högre lärarinneseminariet i Stockholm har anhållit, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avlåta proposition om beredande åt adjunkten vid nämnda läroanstalt *Erik Gustaf Jonas Lilljebjörn* av hel pension med 3,050 kronor årligen. Till stöd för framställningen har rektorn anfört:

Sedan Lilljebjörn redan som helt ung med goda vitsord bestritt ett tillfälligt vikariat vid Karlstads högre elementarläroverk och sedermera under sin studietid med nit och skicklighet arbetat som informator, hade han under 15 år med utmärkta vitsord tjänstgjort såsom huvudlärare i modersmålet vid Fjellstedtska skolan i Uppsala. Därefter hade han alltsedan början av år 1892 oavbrutet samt med synnerligt nit och skicklighet tjänstgjort vid högre lärarinneseminariet och den med seminariet förenade statens normalskola för flickor. Då vid hans sannolika avgång år 1914 av hans långa tjänstetid icke fullt 23 år upptagits av tjänstgöring vid statsläroverk och han ej före sin avgång torde kunna uppflyttas i högsta lönegraden (han åtnjöte för närvarande lön i fjärde lönegraden), skulle hans pension enligt

gällande förordningar ej komma att fullt uppgå till $\frac{28}{35}$ av 3,050 kronor eller ungefär 2,000 kronor årligen. Det syntes emellertid ej kunna bestridas, att han genom sin mångåriga verksamhet såsom lärare i modersmålet vid Fjellstedtska skolan, vars allra flesta elever efter avslutade studier bleve präster i svenska statskyrkan, utfört ett minst lika viktigt arbete i statens intresse, som om han under samma tid varit anställd vid allmänt läroverk. Med hänsyn såväl härtill som till hans synnerligen nitiska och framgångsrika verksamhet vid högre lärarinneseminariet ansåge rektor starka skäl tala för att Lilljebjörn, då han avginge från sin befattning, av staten erhöle en pension, som bättre än den honom enligt lag tillkommande motsvarade det förtjänstfulla arbete, han till statens gagn utfört.

Vid rektorns framställning hava fogats dels frejdbetyg för Lilljebjörn, dels ock ett av rektorn för honom utfärdat tjänstgöringsbetyg. Av dessa betyg ävensom handlingar, som i övrigt höra till ärendet eller annars varit att tillgå, inhämtas: att Lilljebjörn är född den 4 juli 1848 och således numera uppnått en ålder av över 65 år; att han under fyra veckor av vårterminen 1867 tjänstgjort såsom vikarierande adjunkt vid högre allmänna läroverket i Karlstad; att han vid Fjellstedtska skolan i Uppsala med utmärkta vitsord tjänstgjort dels såsom timlärare med en undervisningstid av 4—10 timmar i veckan under läsåren 1875—1879 och 1880—1884, dels ock såsom fast lärare under läsåren 1884—1889 samt 1890—1892; att han vid högre lärarinneseminariet tjänstgjort dels under vårterminen 1892 och vårterminen 1893 såsom partiellt vikarierande lektor, dels under höstterminen 1892 såsom extra lärare, dels under läsåret 1893—1894 såsom vikarierande adjunkt, dels ock, efter att den 22 juni 1894 hava erhållit fullmakt såsom ordinarie adjunkt, i sådan egenskap alltsedan höstterminen 1894; att han såsom adjunkt meddelat undervisning i svenska språket, litteraturhistoria och historia inom seminariets tre obligatoriska avdelningar samt klasserna 3—8 av normal-skolan, varjämte han i seminariets valfria fjärde avdelning lett fackstudierna i litteraturhistoria; att han med nit och skicklighet fullgjort sina åligganden och fört en hedrande vandel; att han enligt vederbörligt beslut den 23 december 1909 åtnjuter avlöning i fjärde lönegraden och uppbär, förutom tjänstgöringspenningar, lön till ett belopp av 3,050 kronor; att genom kungl. brev den 10 juni 1912 förordnats, att därest Lilljebjörn vid 1913 års ingång kvarstode å sin befattning, den i staten för högre lärarinneseminariet uppförda avlöningen till en adjunkt, 3,000 kronor, från samma tid skulle till Lilljebjörn utgå å allmänna indragningsstaten, varjämte förklarats, att Lilljebjörn ägde uppbära honom tillkommande ålderstillägg och hyresbidrag samt enligt gällande bestämmelser åtnjuta sina avlöningsförmåner, dock att vad sålunda bestämts icke skulle medföra ändring i gällande bestämmelser rörande Lilljebjörns

pensionering; att han genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 maj 1913 erhållit medgivande att kvarstå vid sin tjänst tillsvidare intill utgången av juni 1914; samt att han icke innehade annan statens tjänst och ej heller för sådan tjänst åtnjöt pension.

På grund av remiss har läroverksöverstyrelsen den 7 november 1913 avgivit utlåtande i detta ärende.

Överstyrelsen, som vid sitt utlåtande fogat en av Lilljebjörn avlämnad meritförteckning samt ett intyg från kamreraren hos direktionen över Stockholms stads undervisningsverk, erinrar, att Lilljebjörn vid utgången av juni 1914 hade att tillgodoräkna sig 22 för pension beräkneliga tjänstår. Därest Lilljebjörn avginge från sin tjänst med utgången av juni 1914, skulle han jämlikt gällande bestämmelser vara berättigad att uppbära pension till ett belopp, som utgjorde $\frac{22}{36}$ av hans lön, 3,050 kronor, d. v. s. 1,917 kronor 14 öre eller med föreskriven avrundning uppåt 1,920 kronor.

I fråga om rektors förberörda framställning yttrar överstyrelsen vidare:

Rektor åberopade sig huvudsakligen dels å Lilljebjörns mångåriga verksamhet såsom lärare i modersmålet vid Fjellstedtska skolan i Uppsala, dels å hans synnerligen nitiska och framgångsrika verksamhet vid högre lärarinneseminariet. Vad det förstnämnda skälet beträffade delade visserligen överstyrelsen den av rektor uttalade meningen, att en undervisningsverksamhet vid enskild läroanstalt, sådan som Lilljebjörns verksamhet vid Fjellstedtska skolan, måste anses vara fullt lika viktig för det allmänna som motsvarande verksamhet vid ett allmänt läroverk. Då emellertid Kungl. Maj:t vid olika tillfällen, såsom genom beslut den 19 oktober 1911 i anledning av en ansökning av adjunkten vid högre allmänna läroverket i Gävle C. Öhlander, funnit ansökningar om tillgodoräknande för pension av tjänstgöringsår vid enskilt läroverk icke föranleda någon åtgärd, kunde givetvis någon avgörande betydelse icke tillkomma nämnda skäl. Överstyrelsen ville dock erinra, hurusom Kungl. Maj:t i fråga om nyssnämnda Öhlander i anledning av en av honom senare gjord ansökning föreslagit 1913 års riksdag att åt Öhlander bevilja pension till visst belopp, ett förslag, som av riksdagen bifölls.

Beträffande återigen det andra av de utav rektor anförda skälen eller Lilljebjörns synnerligen förtjänstfulla verksamhet som lärare vid högre lärarinneseminariet måste överstyrelsen anse detsamma vara förtjänt av synnerligt beaktande. Överstyrelsen ville för sin del ytterligare endast erinra, att den läroanstalt, vid vilken Lilljebjörn under sin verksamhet i statens tjänst tjänstgjort, måste för det allmänna anses vara av särskild betydelse, då den vore den enda statens läroanstalt i sitt slag.

På grund av anförda omständigheter ansåg sig överstyrelsen böra tillstyrka rektors framställning.

Jämväl statskontoret har den 22 november 1913 avgivit infortrat utlåtande i ämnet. Statskontoret har anfört:

Att det Lilljebjörn enligt pensionslagen tillkommande pensionsbelopp å 1,920 kronor vore i betraktande av hans långa lärarverksamhet synnerligen obetydligt, ville statskontoret ej bestrida. Då därför nu fråga uppkommit, huruvida för beredande av höjning i detta belopp hänsyn kunde tagas till Lilljebjörns förutgående tjänstgöring vid Fjellstedtska skolan, ville statskontoret erinra, att Kungl. Maj:t visserligen lämnat utan avseende den av läroverksadjunkten Öhlander gjorda ansökningen att för pension få tillgodoräkna sig tjänstgöring vid förutnämnda enskilda läroverk men att, då Öhlander, som enligt pensionslagens bestämmelser ej skulle hava varit berättigad till någon pension, sedermera enligt Kungl. Maj:ts och 1913 års riksdags beslut tilldelats en pension av 1,300 kronor, påtagligen vid bestämmande av detta belopp hänsyn tagits till Öhlanders lärarverksamhet vid Fjellstedtska skolan, och detta även i större utsträckning än vad som skulle hava erfordrats, därest det endast gällt att bereda honom möjlighet till erhållande av någon pension enligt pensionslagen. Beloppet av en sålunda beräknad pension skulle nämligen icke hava utgjort mer än $10\frac{1}{35}$ av Öhlanders lön i andra lönegraden eller omkring 660 kronor.

Därest, såsom överstyrelsen förordat, frågan om beredande åt Lilljebjörn av ökad pension av Kungl. Maj:t gjordes till föremål för riksdagens prövning, borde det alltså ej vara uteslutet, att även i detta fall en motsvarande hänsyn toges till Lilljebjörns femtonåriga tjänstgöring vid Fjellstedtska skolan.

Huruvida åter Lilljebjörns av överstyrelsens såsom synnerligen förtjänstfull vitsordade verksamhet vid högre lärarinneseminariet borde anses utgöra någon ytterligare grund för beredande åt Lilljebjörn av höjning i pensionen, vore en fråga, som undandrog sig statskontorets bedömande, vadan statskontoret alltså ej vore i tillfälle att yttra sig om lämpligheten av det av överstyrelsen föreslagna pensionsbeloppet.

Av vad i ärendet förekommit finner jag mig manad att söka bereda Lilljebjörn, såsom ett erkännande av hans förtjänstfulla verksamhet i undervisningens tjänst, en mera tillfredsställande pension än den skäligen knappt tillmätta, som författningsenligt tillkommer honom. Läroverksadjunkten Öhlander, som ägde nio tjänstår i statens tjänst, kan anses hava fått för pension räkna sig till godo tio år av sin tjänstgöring vid Fjellstedtska skolan. Skulle Lilljebjörn få åtnjuta samma förmån, komme hans pension upp till ett belopp av omkring 2,790 kronor. För att uppbringa hans pension till detta belopp, avrundat till 2,800 kronor, fördras en fyllnadspension av 880 kronor. Bereder man Lilljebjörn denna förmån, synes mig anledning ej föreligga att för ernående av högre pension taga särskild hänsyn till hans synnerligen väl vitsordade arbete vid högre lärarinneseminariet.»

Utskottet.

Enligt vad av handlingarna framgår, är adjunkten Lilljebjörn jämlikt pensionslagens bestämmelser berättigad att vid sin avgång från tjänsten uppbära en pension av 1,920 kronor. Då tillräckliga skäl icke blivit anförda för en förhöjning av den honom lagligen tillkommande pensionen och då icke heller i övrigt några särskilda omständigheter förekommit, som påkalla en dylik höjning, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till ifrågavarande förslag.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna riksdagens bifall.

Ang.
tilläggs-
pension åt bi-
trädande före-
ståndarinnan
vid högre
lärarinne-
seminariet
Hildur Djur-
berg.

[38.]

41:o) I punkt 38 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastik-ärenden den 19 december 1913, föreslagit riksdagen medgiva, att biträdande föreståndarinnan vid högre lärarinneseminariet, ämneslärarinnan därstädes *Hildur Djurberg* må från och med månaden näst efter den, varunder, efter utgången av juni 1914, hennes anställning vid seminariet upphör, utöver henne tillkommande pension såsom ämneslärarinna, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en tilläggs-pension av 290 kronor för år räknat.

Till ovanberörda statsrådsprotokoll har departementschefen i ämnet anført följande:

Departements-
chefen.

»I en till läroverksöverstyrelsen insänd skrivelse har rektorn vid högre lärarinneseminariet hemställt om utverkande åt biträdande föreståndarinnan vid seminariet, ämneslärarinnan därstädes *Hildur Djurberg* en förhöjd pension till belopp av 2,600 kronor årligen.

Till stöd för denna sin framställning har rektor anført:

Hildur Djurberg hade tjänstgjort vid högre lärarinneseminariet i egenskap av biträdande föreståndarinna från och med höstterminen 1890. Vid hennes sannolika avgång år 1914 skulle hon således hava att tillgodoräkna sig 24 tjänstår eller $2\frac{1}{25}$ av den tid, som erfordrades för rätt till hel pension, och skulle därför hennes pension enligt gällande bestämmelser komma att uppgå till omkring 2,300 kronor årligen. Det syntes emellertid, som borde pensionsrätten för biträdande föreståndarinna vid läroanstalten icke beräknas efter alldeles samma grunder som för övriga ordinarie lärarinnor därstädes. Det vore nämligen självfallet, att man till föreståndarinnobefattningen måste söka förvärva en lärarinna med särskilt stor erfarenhet, en erfarenhet, som man ej kunde påräkna hos en yngre kraft. Men med högre tillträdesålder följde mindre utsikt att få så många tjänstår, som erfordrades för rätt

till hel pension. Därför syntes de särskilda förhållanden, som måste spela in vid val av föreståndarinna, också böra hava inflytande på pensionsfrågan.

Det vore en synnerligen lång och hedrande verksamhet, Hildur Djurberg utövat vid seminariet som dess föreståndarinna. Hennes arbete hade ej i väsentlig grad sports utåt. Så mycket mer hade hennes trägna verksamhet betytt för seminariets inre liv, där hon under 24 år varit en ordnande och sammanhållande, stödjande och hjälpande kraft. Det syntes rektor vara endast en gärd av billig rättvisa, att hon vid sin avgång erhöle en pension, som ej enbart avmättes efter det antal år, hon tjänstgjort, utan ock vittnade om uppskattning av det arbete, hon utfört. Beträffande beloppets storlek syntes det rektor åtminstone icke böra sättas lägre än till 2,600 kronor årligen, nämligen dels 2,400 kronor, svarande mot hel pension för ordinarie lärarinna vid läroanstalten med avlöning i högsta lönegraden, dels 200 kronor, svarande mot det förr i läroverkets ordinarie stat uppförda arvode, som (jämfte hyresersättning av 550 kronor) före år 1910 tillkom biträdande föreståndarinna utöver hennes löneförmåner i egenskap av ordinarie lärarinna, men vilket belopp numera ersatts av förhöjd hyresersättning.

Vid rektors skrivelse funnos följande bilagor:

1) frejdbetyg, utvisande att Hildur Djurberg är född den 20 september 1851;
 2) styrkt tjänsteförteckning, varav framgår, att hon år 1885 utexaminerats från högre lärarinneseminariet, att hon tjänstgjort dels såsom föreståndarinna vid Kristinehamns elementarläroverk för flickor från och med höstterminen 1885 till och med vårterminen 1890 och dels som biträdande föreståndarinna vid högre lärarinneseminariet från och med höstterminen 1890, samt att hon icke innehade annan statens tjänst eller åtnjöt pension för sådan tjänst;

3) ett av rektorn vid seminariet den 28 oktober 1913 utfärdat tjänstgöringsbetyg, vari han vitsordar,

att Hildur Djurberg, som den 24 februari 1890 förordnats till lärarinna och biträdande föreståndarinna vid högre lärarinneseminariet, från och med den 1 juli 1890 tjänstgjort och fortfarande tjänstgjorde i dessa egenskaper, varjämte hon under höstterminen 1898, läsåren 1903—1904 och 1909—1910 samt höstterminen 1913 delvis uppehållit lektorsbefattning vid seminariet och tillika alltsedan början av höstterminen 1905 tjänstgjort i egenskap av inspektris i seminariets hushållsskola, samt

att Hildur Djurberg, som under hela sin tjänstetid icke åtnjöt någon tjänstledighet, vid sin tjänstgöring städe med nit och skicklighet fullgjort sina åligganden samt att hon fört en hedrande vandel;

4) ett av kamreraren hos direktionen över Stockholms stads undervisningsverk den 10 november 1913 utfärdat intyg, vari vitsordas, att Hildur Djurberg, jämlikt vederbörlig hos direktionen förd liggare, icke häftade för någon ogulden pensionsavgift.

Med utlåtande den 10 november 1913 har läroverksöverstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat nyss omförmälda handlingar och därvid instämt i rektorns anhållan.

Överstyrelsen har i sin skrivelse meddelat, att Hildur Djurberg, som uppnått en levnadsålder av 62 år, erhållit överstyrelsens medgivande att kvarstå i sin befattning som ämneslärarinna vid högre lärarinneseminarier intill utgången av juni 1914 samt av överstyrelsen förordnats till biträdande föreståndarinna vid samma seminarium till nämnda tidpunkt. att hon ingått på den år 1904 för seminariet fastställda lönestaten samt att hon uppbure avlöning i högsta lönegraden såsom lärarinna med 3,600 kronor årligen och dessutom såsom biträdande föreståndarinna hyresersättning med 750 kronor årligen.

Därest Hildur Djurberg med utgången av juni 1914 avginge från sin befattning som ämneslärarinna, skulle hon, som i egenskap av biträdande föreståndarinna icke ägde åtnjuta andra pensionsförmåner än dem, som tillkomme henne såsom ämneslärarinna, jämlikt gällande bestämmelser vara berättigad att uppbära pension till ett belopp, som utgjorde ²⁴/₂₅ av hennes nuvarande lön 2,400 kronor, alltså 2,304 kronor eller med föreskriven avrundning uppåt 2,310 kronor.

Beträffande frågan, huruvida ämneslärarinna vid högre lärarinneseminarier, vilken vid sin avgång innehade förordnande som biträdande föreståndarinna och under längre tid innehaft förordnande i sådan egenskap, borde på grund därav tillerkännas högre pensionsbelopp än blott och bart pensionsbeloppet för lärarinna, funne överstyrelsen synnerligen billigt, om så skedde. Ifrågavarande föreståndarinnebefattning måste ju anses vara av mycket stor betydelse och kräva särskilt framstående egenskaper i olika avseenden hos innehavarinna.

Överstyrelsen ville för jämförelses skull erinra därom, att högsta pensionsbeloppet för en första lärarinna vid statssamskola för närvarande utginge med ett belopp, som med 400 kronor överstege motsvarande belopp för en vanlig ämneslärarinna. Ävenledes syntes i detta sammanhang kunna erinras därom, att 1912 års riksdag på framställning av Kungl. Maj:t beslutit höja pensionsunderlaget för rektorer vid de allmänna läroverken och att nämnda höjning avsågs skola motsvara en del av det av kommunerna åt rektor lämnade hyresbidraget eller av hyresvärdet å den av kommunen åt rektor lämnade bostaden. Samma förmån hade 1913 års riksdag tillerkänt rektor vid högre lärarinneseminarier.

Det arvode, en biträdande föreståndarinna vid högre lärarinneseminarier åtnjöte förutom sin avlöning som ordinarie ämneslärarinna, utgjorde enligt gällande bestämmelser fri bostad eller hyresersättning med 750 kronor årligen. Det vore enligt överstyrelsens förmenande lämpligt, om en del av nämnda arvodesbelopp finge ingå i pensionsunderlaget för biträdande föreståndarinna, vilken vid sin avgång efter uppnådd pensionsålder innehaft förordnande som sådan exempelvis i tio år, och det syntes kunna ifrågasättas, om ej, med hänsyn tagen till förhållandet mellan avlöning och pensionsunderlag i åtskilliga andra fall, detta tillägg å pensionsunderlaget borde beräknas till åtminstone 400 kronor.

Vad nu emellertid Hildur Djurberg särskilt vidkomme, ifrågasattes för henne endast en förhöjning av 290 kronor å det pensionsbelopp, vartill hon enligt gällande bestämmelser vore berättigad. I likhet med vad rektorn i sin skrivelse framhållit och under hänvisning i övrigt till vad av honom blivit anfört, ansåge även överstyrelsen, att beviljandet av det för Hildur Djurberg ifrågasatta pensionsbeloppet skulle innebära ett rättvist erkännande av hennes synnerligen förtjänstfulla verksamhet såsom biträdande föreståndarinna vid högre lärarinneseminarier.

Efter härå erhållen remiss har statskontoret den 25 november 1913 yttrat sig i ärendet och därvid anfört:

På grund av vad av handlingarna inhämtats samt med stöd av civila pensionslagen § 7 hemställde statskontoret, det Kungl. Maj:t täcktes förklara Hildur Djurberg berättigad att från och med månaden näst efter den, vari avgång från tjänsten efter utgången av juni 1914 ägde rum, under sin återstående livstid åtnjuta avkortad pension till belopp motsvarande $\frac{24}{25}$ av pensionsunderlaget eller sålunda, efter föreskriven avrundning, 2,310 kronor att utgå av förslagsanslaget till pensionering av civila tjänst innehavare.

Vad åter beträffade läroverksöverstyrelsens framställning om beredande åt Hildur Djurberg i egenskap av biträdande föreståndarinna vid högre lärarinneseminariet av en tilläggspension utöver den henne såsom ämneslärarinna författningsenligt tillkommande pensionen funne statskontoret tillräckliga skäl icke föreligga för tillstyrkande av bifall till denna framställning.

Den omständigheten, att vid bestämmandet av pensionsunderlaget för rektorn vid högre lärarinneseminariet ett visst belopp, 500 kronor, beräknas med hänsyn till rektorns rätt till hyresersättning, för närvarande 1,700 kronor, torde icke utan vidare kunna tagas till intäkt för yrkandet på särskild pensionsförmån för biträdande föreståndarinna vid seminariet. Rektorn har i denna sin egenskap sig pension tillförsäkrad, och vid bestämmandet av dess belopp har man funnit skäligt att taga hänsyn till att i hans avlöningsförmåner ingår, förutom kontanta medel, rätt till hyresersättning. För biträdande föreståndarinnan åter såsom sådan är ej någon pensionsförmån utfäst.

Likväl kan jag ej undgå att fästa ett visst avseende vid att biträdande föreståndarinnans hyresersättning verkligen utgör en särskild avlöningsform för hennes arbete såsom föreståndarinna, detta i motsats mot seminarielektorernas hyresbidrag, vilket tillkommit av andra skäl. Fördenskull och då i ärendet vitsordats, att här är fråga om en plikt-trogen och förtjänstfull livsgärning på en synnerligen ansvarsfull plats och vid en läroanstalt av den vikt för hela vår kvinnliga undervisning som högre lärarinneseminariet, finner jag mig böra lämna rektorns och överstyrelsens yrkanden mitt understöd.

Jag vill därför tillstyrka, att genom ett tilläggsbelopp till den pension, som enligt gällande bestämmelser tillkommer Hildur Djurberg såsom ämneslärarinna, skänkes ett rättvist erkännande åt de förtjänster, hon inlagt om den kvinnliga lärarbildningen i sin särskilda egenskap av biträdande föreståndarinna. Mot det belopp, 290 kronor, som i avseende härå föreslagits av överstyrelsen, har jag ej anledning till erinran.

På sätt av handlingarna framgår, finnes för biträdande föreståndarinna

Utskottet.

rinnan vid högre lärarinneseminariet i hennes berörda egenskap icke någon pensionsförmån utfäst. Vid sådant förhållande och då utskottet, i likhet med statskontoret, funnit tillräckliga skäl icke föreligga för beredande åt Hildur Djurberg av en tilläggspension utöver den henne såsom ämneslärarinna författningsenligt tillkommande pensionen, 2,310 kronor, har utskottet icke kunnat tillstyrka bifall till framställningen.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag icke må vinna riksdagens bifall.

Ang.
pension åt
specialläraren
vid Tekniska
högskolan F.
G. A. Dahl.
[39.]

42:o) I punkt 39 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att specialläraren i ornamentik vid tekniska högskolan *Frans Gustaf Abraham Dahl* må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från sin anställning därstädes, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära — utöver honom redan tillkommande pension å 3,500 kronor såsom före detta förste intendent i överintendentsämbetet — en årlig pension av ytterligare 400 kronor.

Till det under nästföregående punkter omförmälda statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden har departementschefen yttrat följande.

Departements-
chefen.

»I en till styrelsen för tekniska högskolan ställd skrivelse har specialläraren i ornamentik vid nämnda högskola, f. d. förste intendenten vid överintendentsämbetet, vice professorn *Frans Gustaf Abraham Dahl* hemställt, huruvida vid hans avskedstagande pension av statsmedel kunde beredas honom till belopp, som styrelsen funne lämpligt föreslå.

Med utlåtande den 13 september 1913 har styrelsen för tekniska högskolan överlämnat ifrågavarande framställning och därvid erinrat:

Sedan år 1877 hade Dahl tjänstgjort såsom extra lärare i ornamentik vid högskolan mot en avlöning av 1,350 kronor för år till och med år 1912 och sedan dess mot en avlöning av 1,800 kronor för år. Han hade utan tjänstledighet städse skött denna sin tjänstgöring med utmärkt nit och utmärkt skicklighet. På grund härav hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte bereda Dahl, som, enligt vad han meddelat, åtnjöte pension såsom före detta förste intendent med 3,500 kronor för år, en årlig pension av 1,350 kronor, då han lämnade sin tjänst vid högskolan.

Av handlingarna i ärendet framgår, bland annat, att Dahl är född den 13 februari 1835 samt att han den 24 november 1883 utsågs till

vice professor i byggnadskonst vid akademien för de fria konsterna men aldrig varit inkallad i tjänstgöring och således ej åtnjutit vare sig lön eller arvode i denna egenskap.

Över förevarande ansökning har statskontoret den 8 november 1913 avgivit infördrat utlåtande och därvid anfört:

Av de å tekniska högskolans avlöningsstat upptagna lärartjänsterna vore endast professors- och lektorstjänsterna förenade med pensionsrätt: övriga lärare å denna stat, såsom uppbärande endast arvode, saknade dylik rätt. Sökanden vore således icke berättigad till pension, utan erfordrades för beredande av pension åt honom framställning till riksdagen.

Sökanden hade uppnått en ålder av 78 år, hade i 36 år innehaft nu ifrågakomma befattning samt uppbure å densamma ett arvode av 1,800 kronor. Med hänsyn till sökandens långa och mycket väl vitsordade tjänstgöring vid tekniska högskolan ansåge sig statskontoret kunna tillstyrka, att någon pension även å denna befattning måtte beredas sökanden, ehuru han redan förut å allmänna indragningsstaten uppbure 3,500 kronor i pension såsom f. d. förste intendent i överintendents-ämbetet.

Statskontoret hemställde fördenskill, att med tillämpning av grunderna för 16 § 2:o i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907, sådan denna paragraf lydde enligt lag den 17 juni 1908, Kungl. Maj:t täcktes genom framställning till riksdagen bereda Dahl på grund av hans anställning vid tekniska högskolan pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 400 kronor årligen.

Av min nu lämnade redogörelse framgår, att Dahl vid tekniska högskolan innehar befattning såsom speciallärare i ornamentik. Till de vid nämnda högskola anställda speciallärarna, vilka intill högskolans år 1911 beslutade omorganisation benämndes extra lärare, har avlöningen alltjämt utgått i form av arvode. För nu ifrågavarande befattning utgör arvodet numera 1,800 kronor. Därest Dahl varit berättigad att såsom innehavare av denna befattning uppbära pension, skulle det årliga pensionsbeloppet därför, med hänsyn till att han redan innehar annan pension, enligt gällande lagbestämmelser hava uppgått till 400 kronor eller det belopp, som av statskontoret föreslagits.

Den långa och väl vitsordade tjänstgöring, Dahl, enligt vad vederbörande betygat, fullgjort vid tekniska högskolan, synes mig vara ett starkt skäl för att åt honom också beredes den fördel, som åtnjutandet av en pension innebär. För denna min uppfattning talar ytterligare den omständigheten, att, såsom jag inhämtat, Dahl särskilt under de tidigare åren av sin tjänstgöring gjort rent personliga och för en lärare med hans jämförelsevis ringa avlöning helt visst rätt kännbara uppoffringar för anskaffande av erforderlig undervisningsmaterieell, vilket varit till stort gagn för undervisningen i hans ämne.»

Utskottet.

Då Dahl såsom innehavare av ifrågavarande lärarebefattning vid tekniska högskolan, enligt vad av handlingarna framgår, icke författningsenligt är berättigad till pension och då han såsom f. d. förste intendent i överintendentsämbetet redan kommit i åtnjutande av en pension å 3,500 kronor, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till framställningen om beviljande av en ytterligare pension åt Dahl.

Utskottet får förty hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag icke må av riksdagen bifallas.

Ang.
pension åt
över-
lärarinnan
vid tekniska
skolan i Stock-
holm Anna
Rosengren.

[40.]

43:o) I punkt 40 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att överlärarinnan vid tekniska skolan i Stockholm *Anna Rosengren* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon upphör med sin verksamhet vid nämnda skola, under sin återstående livstid uppbära pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,080 kronor årligen.

I fråga om de till stöd för denna framställning anförda skälen tillåter sig utskottet hänvisa till det under nästföregående punkter åberopade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden (10 h. t. sid. 49).

Med tillstyrkande av bifall till ifrågavarande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att överlärarinnan vid tekniska skolan i Stockholm *Anna Rosengren* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon upphör med sin verksamhet vid nämnda skola, under sin återstående livstid uppbära pension å allmänna indragningsstaten till belopp av ettusenåttio kronor årligen.

Ang.
pension åt
vaktmästaren
B. Holmqvist.

[41.]

44:o) I punkt 41 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Malmö *Bengt Holmqvist* må från och med månaden näst efter den, i vilken han varder entledigad från sin vaktmästarsyssla, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp av 500 kronor årligen.

Utredningen i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 19 december 1913 (10 h. t. sid 51).

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer förty,

att riksdagen må medgiva, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Malmö Bengt Holmqvist må från och med månaden näst efter den, i vilken han varder entledigad från sin vaktmästarsyssla, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp av femhundra kronor årligen.

45:o) I punkt 42 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid Katarina realskola i Stockholm *Margareta Nordlund*, född Andersdotter, må från och med månaden näst efter den, under vilken hon bliver entledigad från vaktmästarbefattningen vid sagda skola, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor.

Ang.
pension åt
vaktmästaren
*Margareta
Nordlund.*
[42.]

Utskottet, som i fråga om den i ämnet förebragta motiveringen får hänvisa till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 19 december 1913 (10 h.-t. sid. 53), hemställer,

att riksdagen må medgiva, att vaktmästaren vid Katarina realskola i Stockholm *Margareta Nordlund*, född Andersdotter, må från och med månaden näst efter den, under vilken hon bliver entledigad från vaktmästarbefattningen vid sagda skola, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av fyrahundra kronor.

46:o) I punkt 43 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att direktören för åkerbrukskolonien Hall *Fredrik Fant* må från och med månaden näst efter den, vari han efter uppnådda 63 levnadsår avgår från sin ifrågavarande befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 4,000 kronor.

Ang.
pension åt
direktören för
åkerbruks-
kolonien Hall
F. Fant.
[43.]

Statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 19 december 1913 innehåller i detta ärende följande uttalande av departementschefen.

Departements-
chefen.

»I en till Kungl. Maj:t ställd ansökning har styrelsen för föreningen till minne av konung Oscar I och drottning Josefina anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes bereda direktören för föreningens åkerbrukskoloni Hall Fredrik Fant en årlig pension av 4,000 kronor att av honom uppbäras från och med månaden näst efter den, då han efter uppnådda 63 levnadsår erhåller avsked från direktörsbefattningen.

Till stöd för framställningen har styrelsen anfört:

Fant, som är född den 6 mars 1852 och år 1870 avlade mogenhetsexamen vid högre allmänna läroverket i Uppsala, inträdde i statens tjänst den 29 maj 1874, då han av fängvårdsstyrelsen förordnades till skolföreståndare vid fängelserna å Långholmen. Den 4 november 1878 konstituerades han till bevakningsbefälhavare vid kronohäktet å Långholmen. Från denna befattning erhöi han på begäran avsked den 1 augusti 1888, sedan han från och med den 1 februari 1882 utan avbrott åtnjutit ledighet för tjänstgöring såsom direktör vid åkerbrukskolonien Hall, vilken sistberörda befattning han alltsedan nämnda den 1 februari 1882 innehåft.

Kolonien Hall, som tillkommit på enskilt initiativ och genom enskild offervillighet, har till uppgift att tillgodose ett viktigt statsändamål och har under sitt nära 38-åriga arbete kunnat utföra en för samhället i hög grad gagnande verksamhet. Ledningen av en så betydande anstalt har ställt mycket stora krav på dess föreståndare. Det har varit hans uppgift att leda, ordna och övervaka uppfostringsarbetet för den stora skara av vanartade gossar, som varit anförtrodd åt anstaltens vård, och att därvid vinnlägga sig om att själv lära känna dem alla samt med kändedom om deras individuella anlag söka på dem utöva en uppfostrande inverkan. Det har ålegat honom att oavlåtligt tillse, att de många befattningshavarna vid kolonien nitiskt och med förstånd fullgöra de var och en av dem tillkommande uppgifter; därjämte har han haft att övervaka skötseln av anstaltens jordbruk och att handhava den betydande förvaltningen i övrigt. Det torde vara sällan, man finner hos en person förenade de egenskaper, som erfordras för att tillfredsställande fylla en plats, på vilken man ställer så mångskiftande anspråk. Det har emellertid lyckats Fant att såväl under anstaltens krävande utvecklingsår som sedan under lång tid på ett framgångsrikt sätt leda denna anstalt samt där alltjämt genomföra förbättringar såväl i uppfostringsarbetet som i yttre anordningar. Att Fant på ett synnerligen förtjänstfullt sätt skött sin befattning, vill styrelsen på grund av långvarig kändedom om förhållandena vitsorda, och samma omdöme har uttalats av de många sakkunniga personer, som tagit kändedom om verksamheten vid Hall.

Då Fant, som uppnått den ålder, att man kan tänka sig, att den tid ej är så avlägsen, då hans krafter ej längre räcka till för det slitande arbetet å denna plats, vars innehavare ej lämpligen kunnat beredas tillfälle till åtnjutande av årlig semester, måste styrelsen givetvis söka bereda honom rätt till pension vid avskedstagandet. Och då föreningens tillgångar icke medgiva bestridandet av den därmed förenade utgiften, lär ej annan utväg stå till buds än att äska pensionens utgående av allmänna medel. Detta synes med så mycket större skäl kunna ske, då Fants verksamhet ägnats åt främjande av ett viktigt statsändamål, vilket, om det ej av föreningen tillgodosetts, måst av statsverket bekostas, och då han för att, efter

anmodan av dåvarande chefen för fångvårdsstyrelsen, övertaga sin nuvarande befattning lämnade sitt arbete i statens tjänst och därmed en säker utsikt till befordran och rätt till pension.

Då för tillfredsställande ledning av anstalten och ej minst för disciplinens upprätthållande bland den vanartiga ungdom, som skall där uppfostras, det är av vikt, att föreståndaren är i besittning av oförminskad arbetskraft och spänstighet samt behåller oförminskat intresse för sitt kall, är det angeläget, att Fant beredes möjlighet att avgå från befattningen, innan hans krafter försvagats. Styrelsen anser därför, att pensionsåldern för honom, liksom för innehavarna av vissa andra allmänna befattningar, bör inträda tidigare än den för civila tjänstemän i regeln bestämda; och att pension må kunna utgå från och med den tid, då Fant uppnått 63 år, då han kommer att innehava i statens och föreningens tjänst tillhoppa i det närmaste 41 tjänstår.

Vad pensionens belopp beträffar torde denna, då Fants lön, utom bostad och andra naturaförmåner, utgjort 6,000 kronor, böra bestämmas till 4,000 kronor, vilket synes så mycket skäligare, som Fant, därest han kvarstått i fångvårdens tjänst, utan tvivel nått en befattning, som medfört pension till detta belopp. Enligt den av 1910 års riksdag för fångvårdsstaten antagna avlöningsstaten åtnjuta direktörerna vid centralfängelset å Långholmen och vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, efter intjänta ålderstillägg, samma kontanta avlöning samt Fant Såväl nämnda direktörer som direktörerna vid övriga centralfängelser äro efter ålderstilläggens och fulla tjänstårs ernående tillförsäkrade pension av 4,000 kronor årligen.

Statskontoret har i infortrat utlåtande den 26 november 1913 yttrat:

Ehuru icke statsinstitution i egentlig mening, hade dock åkerbrukskolonien Hall till uppgift att främja ett viktigt statsändamål, vilket, om det icke på annat sätt tillgodosetts, med största sannolikhet måst bekostas av statsverket.

Den krävande befattningen såsom koloniens direktör hade Fant, enligt vad styrelsen för föreningen till minne av konung Oscar I och drottning Josefina vitsordade, på ett synnerligen förtjänstfullt sätt under en lång följd av år skött, varför det syntes statskontoret rättvist att åt Fant, när hans krafter icke längre räckte till för utförande av det med direktörsbefattningen förenade ansträngande arbetet, beredd pension av statsmedel, särskilt vid det förhållande att han lämnat innehavd befattning vid fångvården och befordringsutsikter därstädes för att helt kunna ägna sig åt skötseln av åkerbrukskolonien Hall.

Det föreslagna pensionsbeloppet, 4,000 kronor, syntes i förhållande till den av Fant åtnjutna avlöningen vara väl avvägt, och finge statskontoret fördenskull hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva, att Fant finge från och med månaden näst efter den, vari han efter uppnådda 63 levnadsår avginge från befattningen, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 4,000 kronor.

I likhet med statskontoret anser jag, att Fants verksamhet såsom föreståndare för åkerbrukskolonien Hall varit av sådan art, att pension

av statsmedel bör beredas honom. Jag har icke något att erinra mot storleken av det begärda pensionsbeloppet, 4,000 kronor, och anser lämpligt, att pensionen må kunna utgå efter uppnådda 63 levnadsår. I sistberörda hänseende tillåter jag mig erinra dels därom, att Fant då skulle hava i det närmaste 41 tjänstår i statens och föreningens tjänst, dels ock därom, att enligt civila pensionslagen åtskilliga befattningshavare äro berättigade till pension redan vid 62 levnads- och 30 tjänstår.»

Utskottet.

Även utskottet finner goda skäl anförda för beviljande åt Fant av en statspension; och synes med hänsyn till den krävande befattning han under en lång följd av år innehaft samt hans därunder uppburna avlöningsförmåner icke något vara att erinra mot det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må medgiva, att direktören för åkerbrukskolonien Hall Fredrik Fant må från och med månaden näst efter den, vari han efter uppnådda 63 levnadsår avgår från sin ifrågavarande befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningss-
staten åtnjuta en årlig pension av fyra tusen kronor.

VII. Ang. jordbruksdepartementet.

*Ang.
pension åt f.
d. kartografen
B. Lindegrens
änka Anna
Maria Linde-
gren.
[44.]*

47:o) I punkt 44 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre kartografen vid rikets allmänna kartverk Brynte Lindegrens änka *Anna Maria Lindegren*, född Fågelberg, må från och med den 1 oktober 1913 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningss-
staten uppbära en årlig pension av 400 kronor.

I fråga om de till stöd för framställningen anförda skälen får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 19 december 1913 (10 h. t. sid. 112).

Utskottet har icke funnit något att erinra mot ifrågavarande framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att förre kartografen vid rikets allmänna kartverk Brynte Lindegrens änka

Anna Maria Lindegren, född Fågelberg, må från och med den 1 oktober 1913 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av fyrahundra kronor.

48:o) I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 24, av herr friherre *C. J. Beck-Friis*, och den andra inom andra kammaren, nr 77, av herr *K. Starbäck*, med instämmande i motionens syfte av herr *P. Hellström*, har hemställts, »att riksdagen ville tillerkänna f. d. föreståndaren professor *Jakob Eriksson* pension av 5,600 kronor».

Motiveringen är av följande lydelse.

»Den 30 september förlidet år uppnådde dåvarande föreståndaren för centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet avdelning för lantbruksbotanik, professorn *Jakob Eriksson* föreskriven pensionsålder, 65 år, och erhöll den 17 därpå följande oktober begärt avsked med rätt till en pension av 4,000 kronor.

Med denna avgångs- och pensionsfråga äro emellertid förknippade omständigheter av den art, att jag för densamma vågar påkalla riksdagens uppmärksamhet.

Professor *E.* inträdde i statens tjänst den 15 oktober år 1874, i det han då utnämndes till docent i botanik vid Lunds universitet. Året därpå förordnades han den 27 december till adjunkt vid Nya elementarskolan i Stockholm samt ett år senare, den 17 december 1876, jämväl till botanist vid kungl. lantbruksakademiens experimentalfalt. I sistnämnda egenskap var *E.* assistent åt föreståndaren för dåvarande agrikulturkemiska försöksanstalt, hade tjänstgöring å platsen 3 månader på sommaren samt uppbar ett arvode av 1,000 kronor pr år. År 1886 upprättades en självständig växtfysiologisk försöksanstalt där sammastädes och blev *E.* föreståndare för denna anstalt, på samma gång som han lämnade sin lärareplats. Slutligen utnämndes *E.* den 28 september 1906 att från och med den 1 januari 1907 vara föreståndare för avdelningen för lantbruksbotanik vid den då nyupprättade centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

På grund av vid riksdagen fattat beslut skulle tillkomma föreståndare rätt till pension efter uppnådda 67 levnads- och 35 tjänsteår. Det sålunda föreskrivna antalet tjänsteår skulle *E.* vid sitt förestående avskedstagande ha överskridit. Han skulle nämligen då ha kunnat uppvisa 41 år i statens tjänst.

Annorlunda gestaltade sig åter förhållandena för övriga vid centralanstalten anställda, pensionsrätt tillerkända tjänstemän. Vid anställd efterforskning visade sig, att det övervägande flertalet bland dem vid uppnåendet av 67 levnadsår ej skulle fylla måttet av 35 tjänsteår. Under sådana förhållanden ansågs det, för erhållande och bibehållande av erforderlig tjänstepersonal vid centralanstalten, nödvändigt att hos Kungl. Maj:t utverka ändring uti de föreskrivna pensionsförhållandena. Initiativet härtill togs av de för saken närmast intresserade tjänstemännen vid

anstalten, vilka uppsatte en skrivelse i ärendet, avsedd att inlämnas till anstaltens styrelse, för att av denna vidare befordras. E. blev anmodad att jämväl under-teckna denna skrivelse, och han skrev även, ehuru ej för egen person av saken intresserad, för kamratskaps skull sitt namn under densamma. Enligt inhämtad upplysning av professor E. hade han vid dessa förhållanden grundad anledning att tro, att en av honom framställd anhållan att för sin del få under förutsättning av oförminskad arbetskraft kvarstå till sitt 67:de år skulle ha all utsikt att vinna gehör.

Under sådana förhållanden hade E. ingen anledning att finna sig annat än tillfredsställd, för yrkesbrödernas skull, då Kungl. Maj:t och riksdagen år 1911 nedsatte pensionsåldern till 65 levnads- och 25 tjänstear.

Först på våren 1912 började E. få en förkänning av vad 1911 års beslut kunde komma att för honom innebära. Sedan E. uti kungl. statskontoret erhållit upplysning därom, att 1911 års beslut innebar, ej såsom stadgat är för riksmusei intendenten, att rätt till pension inträder vid 65, men skyldighet att avgå vid 67 levnadsår, utan att 65 år var den fastställda åldersgränsen, insåg han, att för tillstånd att kvarstanna till 67 års ålder erfordrades en underdånig framställning till Kungl. Maj:t.

Samma års höst ingick budskapet därom, att Kungl. Maj:t komme att till riksdagen frambära proposition om lönereglering åt centralanstaltens tjänstepersonal. Sådan proposition blev också framlagd och av riksdagen godkänd att träda i kraft den 1 januari 1914. Denna lönereglering innebar bland annat, att pension för föreståndare från och med sistnämnda dag komme att utgå med ett belopp av 5,600 kronor.

På grund av sin länge närda önskan att i tjänsten kvarstå intill fyllda 67 år ingav E. i januari månad 1913 till Konungen en underdånig skrivelse i ärendet. Däri anför E. såsom huvudskäl för sin ansökan, att han behövde dessa tvenne år för att fullfölja och avsluta sedan längre eller kortare tid pågående undersökningar över ett flertal förut föga eller alls icke kända sjukdomar hos olika slag av kulturväxter, vilka arbeten ej kunna utföras av annan person än den, som börjat arbetet, och därtill för sitt utförande förutsätta tillgång till laboratorium, växthus och bibliotek. Till denna sin underdåniga ansökan anhöll E. om styrelsens benägna förord.

Den 31 januari höll styrelsen sammanträde. De närvarande styrelseledamöterna avstyrkte E:s ansökan. Såsom skäl för avstyrkan anföres väsentligen, att det skäl, som föranlett pensionsålderns nedsättning från 67 till 65 år, eller att arbetsenergien och ofta även arbetsförmågan vid denna ålder i regel vore så nedsatt, att vederbörande tjänstemans ersättning med yngre, arbetskraftigare person för den till tjänsten hörande verksamhetens energiska bedrivande även i avseende på centralanstaltens verksamhet syntes vara så tungt vägande, och den förmån, som för centralanstalten vunnits genom den år 1911 av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade nedsättning av pensionsåldern från 67 till 65 år, vore så avgjord, att något undantag från denna bestämmelse icke borde medgivas utan särdeles starka grunder, såsom att icke utsikt funnes att kunna erhålla fullt kompetent efterträdare; samt att detta sistnämnda förhållandet ej i detta fallet vore att befara.

På grund av detta styrelsens avstyrkande utlåtande resolverade Kungl. Maj:t

den 11 april 1913, att densamma ej funnit skäl bifalla den av E. gjorda framställningen.

Undertecknad, som sedan många år tillbaka följt professor Eriksson uti hans gagnande verksamhet å det område, där han satts att verka, vågar härmed förelägga riksdagen, huruvida det ej vore med billighet och rättvisa överensstämmande att låta E. komma i åtnjutande av den högre pension, vartill han 3 månader senare skulle ägt laglig rätt. Bestämmande för min synpunkt i detta fall har varit E:s från alla håll inom som utom vårt land erkänt stora förtjänst. Jag tillåter mig härutinnan erinra om följande faktiska förhållanden.

- 1) E. har varit i statens tjänst i 39 år, därav 37 i jordbrukets.
- 2) E. är grundläggare av den försöksanstalt, vars föreståndare han varit, och har genom sina där utförda, i flera fall epokgörande arbeten förvärvat åt denna anstalt anseende över hela fackvärlden, anseende såsom en av nutidens genom mängden och arten av där utförda arbeten allra främsta, vadan den ock fått i många fall tjäna såsom mönster vid nya anordningar i andra länder.
- 3) E. har utövat en högst betydande författareverksamhet. Han har under årens lopp utgivit inemot 300 större och mindre arbeten inom olika grenar av den på jordbruket och trädgårdsskötseln tillämpade botaniken.
- 4) E. är en framstående kämpe för ett internationellt samarbete för bekämpande av växtsjukdomarne och har genom denna frågas frambärande lyckats åt denna viktiga fråga vinna en avsevärd framgång i många främmande länder och har därunder fått se frågan om kampen mot växtsjukdomarne i vidsträcktare mån, än man från början tänkt sig, upptagen för internationella lantbruks-institutets i Rom arbetsprogram.
- 5) E. är ännu fullt arbetsduglig och sysselsatt med mycket viktiga arbeten på sitt område.»

Enligt pensionslagens bestämmelser inträder pensionsrätt för föreståndaren vid centralanstalten för försöksväsendet å jordbruksområdet vid 65 levnads- och 25 tjänstår. I överensstämmelse härmed beviljades professor Eriksson vid sin avgång från tjänsten under förliden höst pension till belopp av 4,000 kronor.

Då utskottet icke funnit tillräckliga skäl hava anförts för beviljande åt Eriksson av en förhöjd pension, har utskottet icke kunnat biträda motionärernas förslag, utan hemställer

att ifrågavarande motioner, I: 24 och II: 77, icke måtte av riksdagen bifallas.

Utskottet.

Ang.
anslaget till
allmänna
indragnings-
staten.
[45.]

49:o) Kungl. Maj:t har i punkt 45 under tionde huvudtiteln föreslagit, att anslaget till allmänna indragningsstaten måtte upptagas till 2,349,123 kronor.

Chefen för finansdepartementet har till statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari innevarande år anfört följande:

»Förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten är i nu gällande riksstat upptaget till 2,401,095 kronor.

Utgifterna från detta anslag hava i runda tal nedannämnda år uppgått till följande belopp:

år 1904.....	kronor 2,299,200: —
» 1905.....	» 2,403,800: —
» 1906.....	» 2,488,900: —
» 1907.....	» 2,596,600: —
» 1908.....	» 2,609,600: —
» 1909.....	» 2,483,200: —
» 1910.....	» 2,420,000: —
» 1911.....	» 2,336,200: —
» 1912.....	» 2,208,600: —

Enligt vad jag inhämtat ärnar chefen för civildepartementet föreslå Eders Kungl. Maj:t att förelägga innevarande års riksdag en proposition rörande omorganisation av och lönereglering för fögderiförvaltningen, vilken proposition avser, bland annat, en till 356,400 kronor beräknad ökad belastning av anslaget till allmänna indragningsstaten. Härtill bör vid beräklandet av detta anslag för år 1915 givetvis tagas hänsyn. Å andra sidan har man anledning att beakta, hurusom utgifterna under anslaget på senare tid kännetecknats av en bestämd nedåtgående tendens. Desamma hava under åren 1908—1912 befunnit sig i jämnt sjunkande med i avrundat medeltal för år 100,250 kronor. Trots det nyssnämnda ökade kravet på anslaget torde sålunda någon höjning av detsamma icke behöva ifrågakomma. Anslaget synes i stället kunna minskas med ett belopp, som för jämnande av huvudtitelns slutsumma upptages till ..... kronor 51,972
 eller från ..... » 2,401,095
 till ..... » 2,349,123.»

Över denna framställning kommer utskottet framdeles att avgiva yttrande; vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

50:o) Beträffande de ordinarie anslag, vilka icke blivit här ovan särskilt omförmälda, har någon förändring icke ifrågasatts; och får utskottet alltså hemställa,

*Ang.
ordinarie
anslag.*

att samtliga de ordinarie anslag under denna huvudtitel, i avseende å vilka förändring icke blivit här ovan ifrågasatt, må i 1915 års riksstat upptagas med oförändrade belopp.

Stockholm den 21 februari 1914.

På bankoutskottets vägnar:

I. VON STAPELMOHR.

Reservation.

Vid punkt 46:o), angående pension åt direktören för åkerbrukskolonien Hall F. Fant:

av herrar *Holmquist, Gelotte, Söderberg, Kristensson, Carlson* i Herrljunga och *Hagberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Även utskottet finner goda skäl anförda för beviljande åt Fant av en statspension. I tjänsteställning torde hans innehavda befattning vara närmast jämförbar med direktörens för Bona tvångsuppfostringsanstalt. För sistnämnda befattning skulle pensionsbeloppet, därest han vore uppförd å ordinarie stat, utgöra 4,000 kronor. Emellertid har Fant icke såsom fallet är med föreståndaren för Bona fått vidkännas några pensionsavgifter, vid vilket förhållande utskottet anser, att pensionen bör sättas något lägre eller i förevarande fall till 3,600 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att direktören för åkerbrukskolonien Hall Fredrik Fant må från och med månaden näst efter den, vari han efter uppnådda 63 levnadsår avgår från sin ifrågavarande befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av tretusen sexhundra kronor.

Herr *Wijk* har begärt få antecknat, att han icke deltagit i behandlingen av de under punkterna 1—26, 28, 29, 31—45 och 47—50 omnämnda frågor.

Tabell över anslagen under riksstatens tionde huvudtitel.

Pensionsväsendet.

	Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
A. Civila pensionsväsendet.								
1					1,550,000			
2					35,000			
3					15,000			
4					25,000			
5					6,700			
Barnmorskornas pensionering:								
6					30,000			
7					11,000			
Handelsflottans pensionsanstalt:								
8					101,000			
9						31,000		
10						31,000		
11							62,000	
					144,554			

		Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
		Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
12	Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter, <i>förslagsanslag</i>	—	—	—	—	68,000	—	—	—
13	Bidrag till dövstumläraernas pensionsanstalt, <i>förslagsanslag</i>	—	—	—	—	35,000	—	—	—
Folkskollärares pensionering:									
14	Bidrag till folkskollärares pensionering	681,892	—	—	—	—	—	—	—
15	Till beredande av understöd åt vissa äldre behövande, med låg pension avgångna folkskollärare och folkskollärarinnor	—	—	36,637	—	—	—	—	—
16	Till extra pensionsavgifter till folkskolläraernas pensionsinrättning, <i>förslagsanslag</i>	—	—	104,000	—	—	—	—	—
17	Bidrag till folkskolläraernas änke- och pupillkassa	73,725	—	—	—	755,617	—	140,637	—
18	Till utdelande av tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, <i>förslagsanslag</i>	—	—	—	—	—	—	3,400	—
19	Bidrag till kungl. hovkapellet's pensionsinrättning	—	—	—	—	3,000	—	—	—
20	Till bestridande av statsverket på grund av lagen angående olycksfall i arbete åliggande utgifter för livräntor m. m., <i>förslagsanslag</i>	—	—	—	—	5,000	—	—	—
Säger för civila pensionsväsendet						2,784,871	—	206,037	—
B. Militära pensionsväsendet.									
Arméns pensionskassa:									
1	Ersättning för mistade löneinnehållningar	4,640	—	—	—	—	—	—	—
2	Ersättning för nådårs- och begravningshjälpsbesparingar	28,080	—	—	—	—	—	—	—
3	Bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén	122,190	—	—	—	—	—	—	—
4	Till förstärkande av det i 1914 års riksstat uppförda anslag för bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén	—	—	738	—	—	—	—	—
5	Till upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp samt till fyllnadspensioner, <i>förslagsanslag</i>	—	—	3,300,000	—	—	—	—	—
6	Till utdelande av tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén, <i>förslagsanslag</i>	—	—	22,000	—	154,910	—	3,322,738	—
7	Vadstena krigsmanshuskassa	—	—	—	—	243,640	—	—	—
8	Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär tjänstgöring	—	—	—	—	30,000	—	—	—

	Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
9 Förhöjning i gratialen åt avskedat manskap ⁴⁾	—	—	—	—	794,000	—	—	—
10 Till tillfälligt understöd åt f. d. förrådsvaktmästare	—	—	—	—	—	—	1,661	—
Flottans pensionskassa:								
Ersättning för minskade inkomster:								
11 Till pensionsfonden	36,320	—	—	—	—	—	—	—
12 Till gratialfonden	16,650	—	—	—	—	—	—	—
13 Bidrag till flottans pensionskassas gratialfond	26,300	—	—	—	79,270	—	—	—
14 Till förstärkande av det i 1914 års riksstat uppförda anslag för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond	—	—	200	—	—	—	—	—
15 Till pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, <i>förslagsanslag</i>	270,000	—	—	—	—	—	—	—
16 Till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap, <i>förslagsanslag</i> ⁴⁾	300,200	—	—	—	—	—	—	—
17 Till tillfälliga understöd åt f. d. daglönare vid marinen, <i>förslagsanslag</i>	—	—	22,200	—	649,470	—	22,400	—
18 Höjning i pensionskostnader m. m. för personalen vid lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna ⁴⁾	—	—	—	—	—	—	185,000	—
19 Invalidhusfonden	—	—	—	—	60,350	—	—	—
20 För blesserade över- och underofficerare, <i>reservationsanslag</i>	—	—	—	—	2,400	—	—	—
Säger för militära pensionsväsendet	—	—	—	—	1,934,770	—	3,531,799	—
C. Allmänna indragingsstaten.								
1 Till diverse föremål, <i>förslagsanslag</i> ⁴⁾	—	—	—	—	2,349,123	—	—	—
Summa	—	—	—	—	7,068,764	—	3,737,836	—

⁴⁾ Beträffande detta anslag kommer utskottet framdeles att avgiva utlåtande.